

NIEUW BATAVIAASCH HANDELSBLAD.

Editie voor Nederland.

HOOFD-BUREAU: Batavia, bij BRUINING & WIJT.

Rotterdam, bij M. WIJT & ZONEN.

VOORWOORDEN,

VOORKOMENDE IN DE GEWONE EDITIE VAN HET

Nieuw Bataviaasch Handelsblad.

EEN BONDGENOOT.

De heer B. Heldring heeft vroeger in een paar brochures min of meer uitvoerig de denkbeelden uiteengezet, die hij thans op nieuw in een opstel in de *Gids* van Mei jl. ontwikkelt. „Ons bestuur over ons Rijk in Indie”, zegt hij, moet beter geregeld worden. Allen zijn het vrij wel eens, dat de toestand thans ver van gunstig te noemen is. Er heerscht een geest van inertie en onwil; er is iets „rotten in the State”; men komt hier niet vooruit. „Men ziet dat er wel voorschriften gegeven, maar dat zij niet nageleefd worden; dat ingrijpende hervormingen en doortastende maatregelen niet toegepast worden en dat wetten, met de beste bedoelingen gemaakt, niets dan eene doode letter blijven, omdat zij inderdaad niet vatbaar zijn voor uitvoering.” Op de financiële zijde van den toestand in het moederland en de kolonien wijzende, drukt hij er op, dat het batig slot de belangstelling van de vertegenwoordiging, die de begrooting vaststelt, bovenal bezig houdt. Maar bij de klimmende uitgaven kunnen de overschotten in tekorten ontaarden, want dat hangt van de koffieprijzen af; dalen dezen dan ontstaat verwarring in de finantien van beide deelen des Rijks, omdat het batig slot op het papier vooraf werd bepaald. Ook wordt Indie geen recht gedaan, wanneer men eerst eene bijdrage eischt en daarna al wat op elken jaarlijkschen dienst overblijft, voor Nederland grijpt.

Het Nederlandsche Parlement kan Indie niet goed regeeren, zegt hij, bij telkens terugkeerende ministerieele wisselingen; maar bovendien bestaat in Nederland 1o. gebrekkige kennis van Indie 2o onvoldoende belangstelling in Indie

3o. achteruitstelling van Indische belangen bij de Nederlandsche; 4o traagheid van afdoening van zaken door den verren afstand en gebrek aan tijd, en 5o. onvoldoende kontrôle met belemmerende werking.

Daarom verlangt de heer Heldring, dat 1o. afscheiding plaats hebbe van de Nederlandsche en Indische finantien; 2o regeling eener betere financiële betrekking; 3o. verbeterd bestuur in Indie en daardoor in Nederland

Hij wil de Indische bijdrage op 10 miljoen 's jaars stellen, tot 5 miljoen te verminderen; Indie zorge dan voor zijn eigen belastingstelsel; aan den Gouverneur-Generaal worde een wetgevende en een uitvoerende raad toegevoegd De Gouverneur-Generaal moet niet gebonden zijn aan elke beslissing van den wetgevenden raad en evenmin behoeft de vertegenwoordiging af te zien van kontrôle; maar Indie worde in Indie geregeerd.

Deze denkbeelden zijn in 't minst niet nieuw, maar wij juichen van harte toe, dat in een tijdschrift als de *Gids* de vinger op de wonde wordt gelegd.

De heer Heldring geeft ditmaal niet op hoe de uitvoerende en de wetgevende raad samengesteld moeten worden. Vroeger wilde hij een gedeelte van den laatste door de Kroon, een gedeelte door de vertegenwoordiging doen benoemen Dit denkbeeld is ons steeds uiterst verkeerd voorgekomen, omdat wij dan ten deele partijkeuzen en zeer zeker slechte keuzen zullen verkrijgen. Aanvankelijk zouden wij den wetgevenden raad geheel door de Kroon benoemd willen zien.

De heer Heldring vat ook het argument niet op, dat ons in Nederland weleens werd tegengevoerd: de elementen ontbreken in Indie om zulk een raad te verkrijgen, al voegt men er eenige leden uit Nederland bij. Dat beweren rust echter op geen grond.

De schrijver in de *Gids* bepaalt zich tot de bespreking van de staatkundige en financiële

zijde van het vraagstuk, zonder ditmaal verder door te dringen. Hij erkent dat er eigenlijk geen verschil is tusschen de staatspartijen in Nederland, als het in de praktijk er op aankomt voordeelen uit Indie te trekken. Maar hij voegt huij, aan wie het om het batig slot te doen is, toe: alleen zooals ik dat aangeef, verzekert ge u bijdragen uit Indie. Tot de overigen zegt hij: dat is het middel om recht te doen en in Indie leven te wekken. De eenige voordeelen, die men bij eene finantieele en administratieve scheiding niet verzekerd kan achten, vloeien uit het consignatiestelsel voort. Maar dat stelsel zakt ineen, terwijl Antwerpen, Hamburg en Bremen van iets dergelijks niets weten.

Ziedaar in korte trekken de zin van dit opstel. Men heeft daarin eene derde phase van de eischen der koloniale hervormers gezien. Men vergist zich. Reeds sedert lang moesten die denkbeelden hen voor den geest zweven, die hervormingen wilden. Toen toch reeds vóór 1848 de Minister van Kolonien ter verantwoording werd geroepen door leden der Staten-Generaal, begon men het systeem van geheimhouding en autokratie aan te randen, dat sedert vroeger eeuwen bestaan heeft. Zoolang één man in Nederland en één in Indie, met den Koning, alles beheerschten, was men niet gevrijwaard tegen grove fouten en kon in het vigeerende stelsel geene verandering van eenige beteekenis worden gebracht. Het gekozen middel om verbetering aan te brengen: mede-regeering van de vertegenwoordiging, heeft echter gefaald. De toestand is op papier beter geworden, in effekte is die nog weinig veranderd en telkens wordt het pas begomen werk gestremd of met afbreken bedreigd. Maar wat meer is, de Gouverneur-Generaal zag zijne macht beperken en nu is eigenlijk meer dan ooit één man, de minister, de arbiter die over alles beslist.

Het denkbeeld om den minister een kolonialen raad toe te voegen, lacht ons evenwel niet toe. De minister heeft steeds de gelegenheid om inlichtingen in te winnen bij den Raad van State en bij gerepatrieerde of met verlof in Europa aanwezige Indiërs. Elk kollegie, dat men naast hem plaats', zal zich daarentegen langzaam, maar stellig aan zekeren sleur gewennen. Het verzwakt mede de verantwoordelijkheid tegenover de Staten-Generaal. Heeft Nederland eindelijk zoovele eminente mannen, die Indie kennen, om hier een wetgevend lichaam te scheppen, daar ginds een goeden kolonialen raad te vormen, den Raad van State te bezetten en dan nog de noodige elementen te leveren, waarop de kiezers het oog kun-

nen vestigen?

Hoe dit zij, het verheugt ons dat een zoo geacht Nederlandsch tijdschrift als de *Gids* dit opstel heeft opgenomen. Elke groote waarheid vindt eerst na eenigen tijd ingang. Het programma der Indisch radikalen zal niet in uitvoering komen dan nadat de nadelen van het tegenwoordige stelsel zonneklaar aan het licht zijn gebracht. Bij de gehechtheid aan het oude en de langzaamheid van den Nederlander wacht Indie voorzeker nog menige beproeving, ten koste van zijne welvaart, totdat men het eenig goede systeem in praktijk brengt. De heer Heldring verdient dank, dat hij den strijd aanwakkert, want daardoor komt men te eer tot eene beslissing, die onvermijdelijk is.

v. L.

ONTWAAKT VOLKSLEVEN.

De gewichtige beraadslaging in de Tweede Kamer over het al of niet invoeren eener inkomstenbelasting heeft, behalve den officieelen nasleep: aftreding van het ministerie, nog een ander gevolg gehad.

Den 7 Mei jl. vergaderde de Amsterdamsche kiesvereeniging *Burgerplicht* en nam het volgende besluit:

„De vergadering, overwegende dat bij de jongste discussie in de Tweede Kamer is gebleken, dat de heer Godefroi met het beginsel eener inkomstenbelasting zich niet heeft kunnen vereenigen, betreurt het, dat de afgevaardigde heeft kunnen goedvinden de kandidatuur aan te nemen eener Kiesvereeniging, op welker hem bekend programma de invoering eener Rijksinkomstenbelasting voorkomt”

De heer Godefroi is tegen die motie in verzet gekomen. Hij heeft er zich op beroepen, dat hij alleen verklaard heeft „in het algemeen” niet verwijderd te zijn van de beginselen, door *Burgerplicht* voorgestaan. Maar toen een lid van het bestuur, onder betuiging dat hij in de verte geen voorstander was van het *mandat impératif*, hem destijds vroeg hoe hij over het middelbaar onderwijs voor meisjes en de inkomstenbelasting dacht, heeft hij geantwoord zich niet te willen binden. Dat antwoord heeft de vrager echter als een partikulier schrijven aangemerkt en niet aan zijne medekiezers overgelegd.

De heer Godefroi is niet de eenige, die van meening is, dat hij geene politieke geloofsbelijdenis moet of mag afleggen. Ook de heer Thorbecke vatte art. 82 der grondwet, luidende: „De leden stemmen, elk volgens eed en gewe-

ten, zonder last van of ruggespraak met hen, die benoemen", in zoodanigen zin op, dat hij er zich geen voorstander van betoonde, dat de kandidaten voor eene openbare betrekking zich op kiesvergaderingen of meeting vertoonden en eene verklaring van beginselen aflegden. Anderen, van verschillende richting, dachten er verschillend over. Wij wijzen op de heeren Groen van Prinsterer, J. P. baron Zuijnen van Nijvelt, Heemskerk Bz, Geertsema, van Nie-rop en meer, die schriftelijk of mondeling hunne zienswijze over gewichtige politieke vraagstukken aan of in kiesvereeningen ontwikkelden.

Het *mandat impératif*, de lastgeving om voor een of ander voorstel van wet te stemmen, wordt door de grondwet uitgesloten.

Maar geheel iets anders is het in den blinde kandidaten te stellen en leden der algemeene, provinciale of gemeente-vertegenwoordiging te stemmen, waarvan men niet weet of zij vleesch dan wel visch zijn, of zij een beginsel al of niet zijn toegedaan.

Na 1848 is het aanvankelijk evenwel zóó in Nederland toegegaan. De kiezers stonden in den eersten tijd niet in betrekking tot de kandidaten. Soms werd dezelfde man door personen van geheel uiteenlopende richting aanbevolen, omdat ieder daarin *zijn* man zag. De aanbevelingen van burgemeesters en geestelijken deden alles af, vooral op het platteland. Zelfs kozen de staten der provincien leden der Eerste Kamer zonder eenig vooroverleg en eerst sedert eenige jaren ging Zuidholland voor om de zaak eens vooraf te bespreken. Het politiek gehalte van de Eerste Kamer woog dan ook sedert jaren bijster licht. Er was een tijd dat wij ten minste een derde van het 39tal leden rangschikten onder hen, die men geenerlei politiek beginsel kon toekennen; zij waren noch dompers noch vrienden van licht, maar gingen nu eens links dan weder rechts mede.

De oprichting van *Burgerplicht* bracht vooral leven te Amsterdam en elders vond dit hier en daar navolging. De burgerij kwam daar in de laatste jaren bijeen om over algemeene of gemeentelijke belangen te spreken. Men noodigde kandidaten uit zich over beginselen te verklaren. Men stelde een programma van beginselen vast. Het werd niet genoeg geacht te verklaren, dat men in het algemeen een vriend van vooruitgang was of eene of andere nietszeggende frase van dien aard onderschreef; *Burgerplicht* wilde onder meer uitbreiding van het kiesrecht, inkomstenbelasting, een beter bestuur in de ko-

lonien en zette de punten op de *i*.

Die vereeniging hield, als eene gewichtige kwestie aan de orde was, openbare vergaderingen.

Dat alles wist de heer Godefroi. Zijn protest, dat het niet aangaat zich door het reglement eener vereeniging te laten binden, gaat niet op. Elk verkozene moet vrij zijn en vrij blijven, om door de ervaring of het debat tot de overtuiging te komen, dat een bepaald voorstel van wet al of niet aannemelijk is. Maar de heer Godefroi is gekant tegen elke inkomstenbelasting en dat is eene kwestie van beginsel. Het staat geheel vrij een bepaald voorstel te verwerpen, omdat men de uitvoering van een beginsel zóó niet wenscht. Maar wie in beginselen verschilt met de kiesvereeniging, welke eene kandidatuur aanbiedt, meenende dat men hare begrippen vertegenwoordigt, moet de kiezers niet op het dwaalspoor brengen. De heer Godefroi zelf wijst op de ministerieele verantwoordelijkheid en op het onderwijs, ook punten van wetgeving, waarover hij eene bepaalde en vaste opinie aan den dag gelegd heeft.

De heer Godefroi heeft een twintigjarig staatkundig leven achter zich. Hij heeft in dien tijd den naam van eerlijk en rechtschapen verworven en gehandhaafd. Aan zijne goede trouw twijfelen wij geen oogenblik. Maar zijne opvatting van art. 82 der grondwet is bekrompen en geeft aanleiding tot groote misvattingen.

Ook is *Burgerplicht*, wat de toepassing betreft, niet altijd zóó gestreng geweest, dat zij het recht heeft om den heer Godefroi er nu een scherp verwijt van te maken, dat hij, het reglement kennende, alleen geantwoord heeft: „in het algemeen ben ik niet verwijderd van uwe begrippen.” Toen eene kommissie uit *Burgerplicht* immers bij de tweede ontbinding den heer Thorbecke de kandidatuur voor Amsterdam kwam aanbieden, bracht zij ten zijnen huize de uitbreiding van het kiesrecht ter sprake. De heer Thorbecke wilde er destijds niet van weten. Ook hierin is hij met den stroom medegegaan door ter elf der ure aan de Staten-Generaal stukken in te zenden, dienende tot voorbereiding van eene herziening der kieswet. Maar *Burgerplicht* liet hem niet los wegens het toen bestaande verschil van opinie.

Wij hadden daarom liever gezien dat *Burgerplicht* in de aangenomene motie eenvoudig had afgekeurd de houding van den Amsterdamschen afgevaardigde, die tegen eene inkomstenbelasting in beginsel heeft geijverd. Dat zou luide ge-

noeg hebben gesproken. Het zou de vertegenwoordigers des volks hebben doen zien, dat de dagen voorbij zijn waarin de kiezers prijzen wat de heeren wijzen. Alleen door toe te zien op het gedrag van de afgevaardigden komt men tot hetgeen de grondwet gewild heeft: dat het volk eene stem in 's lands zaken uitbrengt. Als de leden der Tweede Kamer aftreden en vier jaren verlopen zijn, komen anders allerlei konsideratien in 't spel om eene herbenoeming te verkrijgen.

Wij noemen het een misbruik, in strijd met de bedoeling van de grondwet, als in Limburg soms kandidaten voor de Tweede Kamer worden gesteld, aan wie de onbetaalde rekeningen toegesonden worden van stroobiljetten of advertentien, ten hunnen behoeve door anderen gedrukt en verspreid. De grondwet wil niet weten van giften of gaven, direkt noch indirekt. Maar als sprake is van lastgeving of ruggespraak, dan kan de bedoeling niet zijn dat men zich ook onttrekt aan elke uiteenzetting van beginselen. De inkomstenbelasting beschouwde *Burgerplicht* terecht als de hoeksteen eener hervorming van de belastingwetten in Nederland.

Men moge van oordeel zijn, dat de geavanceerden, als zij verlangen dat elke kandidaat al hunne beginselen deelt, g oote bezwaren zullen ondervinden om in een klein land geschikte kandidaten te vinden, — daartegen staat over dat als men altijd wil schipperen, niet veel terecht zal komen van de triomf van een of ander beginsel. Kan men geen kandidaat vinden, die in alle opzichten met de kiezers overeenstemt, dan zal men wel eens genoodzaakt zijn iemand te stemmen, die „in het algemeen” de begrippen van de kiesverenigingen toegedaan is. Maar wil men het konstitutioneel leven naar waarheid toegepast zien, dan moet men weten wat een man, die als vertegenwoordiger optreedt, in het schild voert. Anders wordt het kiesrecht een nietsbeteekenend spel.

De houding van *Burgerplicht* in dezen verdient dus in het wezen der zaak lof en kan niet zonder invloed blijven op den gang van zaken in het moederland.

v. L.

NOGEENS OVER DE STOOMVAART OP AUSTRALIE.

Niet omdat wij het laatste woord verlangen, maar om de wille van de zaak zien wij ons genoopt nog eenige opmerkingen van onzen geachten konfrater van *de Locomotief* op te nemen.

Wij konstateeren met genoegen, dat de discussie toenadering tot het hoofddenkbeeld te weeg gebracht heeft, hoezeer *de Locomotief* niet door onze ophelderingen bevredigd is.

„Gij geeft eene raming van een post, eene schatting van een anderen, eene begrooting van een derde, maar meer niet.” Eilieve, is iets meer denkbaar? Het geldt eene geheel nieuwe zaak. De P. and O. voer vroeger met schepen, zooals men ze nu ook voor de vaart op Australie wil bestemmen; in den laatsten tijd bouwt de P. and O. echter grootsche zeekasteelen zooals de *Messageries* dat het eerst deden nu het kanaal van Suez geopend is. Men wil eene proef nemen met schepen van 1200 ton inhoud voor den dienst op Australie. Blijkt dat men andere schepen moet hebben, men zal ze gebruiken. Maar dat nu een stoomschip, zooals beoogd wordt, niet veel beneden 4 ton kost, staat vast. Zoo is het evenzeer met de andere cijfers gesteld, die wij gaven. *De Locomotief* ziet steeds voorbij, dat men eene proef beoogt en de uitkomst er eerst toe kan leiden iets met zekerheid te stellen.

Wij gaven de inlichtingen, die wij mededeelen konden. Wat zal het den koncessie-aanvrager evenwel baten zijne geheele becijfering over te leggen, als men die beantwoordt door te zeggen: dat is eene raming, eene begrooting en rust op onderstellingen? Wat is meer te geven dan eene becijfering, rustende op eene onderstelling van vermoedelijke inkomsten en zeer waarschijnlijke uitgaven?

„Het cijfer van £ 3 per ton voor de vrachten is niet ruim, want toen men £ 2-5 voor een zeilschip betaalde, bedong men f 70 voor de vracht naar Holland en deze is nu tot f 80 gestegen.” Maar men moet voor elk tijdstip, bij hooge en lage vrachtprijzen, voor groote of kleine partijen, een middencijfer stellen en dan verzekeren deskundigen, dat £ 3 ruim genomen is.

„Eene lading van 600 ton per reis is ook te laag geraamd.” Volgens *de Locomotief* bedraagt gemiddeld het geheele vervoer thans 12.600 ton per jaar. Is nu de berekening niet vrij ruim genomen dat men bij stoomvaart op eenmaal in 5 reizen van de helft van het bestaande vervoer, plus minus 6.000 ton, meester zal worden? Een glazenmaker, die eene nieuwe zaak begint en er op rekt terstond zijn konkurrent de klandisie van eene halve stad te ontnemen, is geen pessimist. Het cijfer van 600 ton per reis doet reeds een vervoer onderstellen, dat zich moet uitbreiden om spoedig tot een maandelijkschen dienst te geraken, want de handel tusschen Aus-

tralie en Java levert thans geen 24 x 600 tonnen per jaar voor het vervoer op. De cijfers van de *Locomotief* bewijzen dat.

Die meerdere handel moet zich echter eerst vestigen en wat de toekomst zal brengen, is niet te zeggen, al zijn de vooruitzichten gunstig. Kan de *Locomotief* op eenigszins aannemelijke gronden aantoonen, dat voor de eerste vijf reizen meer dan 600 ton telkens heen en weder te verkrijgen zijn, zoodra stoomschepen in de vaart komen, dan zal wellicht een moediger en goedkoper concessionaris opstaan, naar wien wij nog steeds te vergeefs uitzien.

„Indien de stoomvaart den Staat f 25 per ton moet kosten, is dat ongeoorloofde geldverkwisting.” Maar waar zijn groote zeelijnen in de wereld gekomen, zonder dat hulp verleend werd, hetzij door daaraan rechtstreeksche subsidien hetzij andere voordeelen, bijv. voor het vervoer der mails, te verzekeren?

„De noodzakelijkheid van het subsidie is niet aangetoond; f 150,000 is te veel.” Wij komen op dat punt niet verder terug. Alleen merken wij op dat de P. and O., die alle Engelsche kolonien in Indie, China en Australie, benevens Japan bevaart, 10 shillings per Eng. zeemijl aan de Regeering in rekening mag brengen, hetgeen voor de 10,000 Eng. zeemijlen tusschen Java en Australie en terug bijna 3 ton voor reizen om de 75 dagen geeft.

Uitendlijk geeft de *Locomotief* een denkbeeld aan, om tot oplossing te komen. Is dat ernst of kortswijf? Hier zien wij den glazenmaker zijne eigene glazen inwerpen.

Welk ondernemer zal toch niet gaarne het voorstel aangrijpen, om vier proefreizen te doen, als de Regeering hem verzekert, dat zij het tekort zal bijpassen? Dan houdt alle risico voor hem op. De N. I. Stoomvaartmaatschappij, die nog een risico onderstelt, als zij het subsidie verkrijgt, zal zeer zeker bereid zijn zulk een tegenvoorstel met beide handen aan te grijpen. Indien onze geachte konfrater de kontrôle op zich wilde nemen, dan zijn wij overtuigd dat de maatschappij hem te meer dankbaar voor het nu aangegeven denkbeeld zou zijn, ook bij de herinnering dat in Australie goedkoop kolen in te nemen zullen zijn. Indien wij goed ingelicht zijn, kan de concessie-aanvrager er geen het minste bezwaar in zien de balansen, boeken en rekeningen omtrent deze zaak over te leggen, want reeds nu zou dergelijk aanbod zijn gedaan, opdat de Regeering met de uitkomst bekend worde. Mochten toch onverhoopt de resulta-

ten van de vaart voordeelijker zijn, dan heeft de maatschappij te kennen gegeven het subsidie of een gedeelte daarvan te willen restitueeren, mits hare aandeelhouders slechts 6 a 8 percent van het voor de zaak vereischte kapitaal trekken.

Wij zouden het onverantwoordelijk noemen, als eene Regeering tot een ondernemer zei, niet dat zij hem onder zekere voorwaarden wil steunen, zoodat men weet wat eene zaak den Staat kan kosten, maar dat zij elk tekort op vier proefreizen wil bijpassen. Dan kan iedere waaghals de zaak eens beproeven. Loopt het voordeelig af, dan gaat het hem goed; zoo niet, dan betaalt de Staat.

Stelt men voorop dat geen subsidie noodig is, dan kan men de hoop koesteren, dat de Staat er niet bij verliezen zou; maar de berekening van anderen is geheel verschillend en in dat geval mag wel het allerminst dergelijk voorstel in aanmerking komen. Deze oplossing bij wijze van concessie door onzen geachten konfrater aangegeven heeft ons verrast, in verband tot zijne premissen.

Wij zullen het hierbij laten.

v. L.

Brieven van Sumatra.

Volkomen gelijk hebben zij, die beweren dat Sumatra alles bezit wat een land welvarend, rijk en krachtig kan maken en dat uit de hulpbronnen van het land zelf alles moet geput worden wat onze heerschappij duurzaam maken kan. Maar men dwaalt door te gelooven, dat deze hulpbronnen voor de hand liggen en het putten uit haar rijken voorraad slechts eene kwestie van goeden wil is. Een land, waar de eerste voorwaarden eener welgeordende maatschappij ontbreken, waar de publieke veiligheid, middelen van binnenlandsch verkeer, tot ontwikkeling van landbouw, handel, nijverheid en rechtszekerheid ten eenemaal afwezig z. n. waar een allergebrekigst stelsel van bestuur de onverdeelde macht van beschikken en handelen in één persoon vereenigt, — daar bestaat behoefte aan iets goeds; iets beter komt gevoelig achteraan.

Men verschaffe recht en rechtszekerheid aan Sumatra; men drage het bestuur op aan krachtige, kundige en eerlijke handen, en men zal over de uitkomsten verbaasd staan. Als eerste voorwaarde is het echter noodig om, zooals door u en dezer dagen ook door den redakteur der *Sms. Ct.* is aangetoond, het gouvernement van Sumatra's Westkust op te heffen en daarvoor drie, thans vereenigde residentien elk op zich zelve te doen staan; voorts verbetering van het rechtswezen en dus rechtszekerheid in het leven te roepen. Een Raad van Justitie, zitting houdende ter hoofdplaats, doch ingericht op den voet v. d. Raden van Justitie op Java, met recht van appel over alle vonnissen in strafzaken en voor enkele, bijvoorbeeld in civiele zaken van f 250 en daarboven, zou voor drie residentien reeds voldoende zijn.

Van eene spoedige verbetering van den rechtstoestand en het tegenwoordige stelsel van bestuur verwacht ik veel heil; van elk andere verandering niets dan teleurstelling. Veiligheid van personen en goederen, rechtszekerheid

en de overtuiging dat het land, in gemakkelijker te overziene, kleine afdelingen gesplitst, door krachtige en ervaren handen bestuurd wordt, dit zal Europeaanen bewegen van elders naar herwaarts over te komen, terwijl tegenwoordig ieder, die redenen heeft om de willekeur van dezen of genen machthebber te vreezen, zich geroed houdt om elk oogenblik van den dag op te breken.

Van eene vermeerdering en uitbreiding van het Europeesch element ter kust is alles ter harer ontwikkeling te wachten. Ook daarom zal de Regeering er boven alles op bedacht moeten zijn om in haar belang en dat harer onderdanen de vestiging van Europeaanen alhier zooveel mogelijk te bevorderen. Maar zij bevordert deze vestiging niet door haar eenvoudig toe te laten, want wie toch begeeft zich uit vrijen wil in een poel van onzekerheid en wanorde?

Ik wil in de volgende regelen beproeven in korte trekken aan te wijzen, welke middelen kunnen worden aangewend om na hier orde, vrijheid en rechtszekerheid gevestigd te hebben, eene nuttige immigratie van Europeaanen aan te moedigen.

In de eerste plaats is eene verbetering van het bestaande koffiestelsel noodzakelijk. Het dient zoodanig gewijzigd te worden, dat de uitoefening eener vrije kultuur daarnaast mogelijk en vruchtbaar wordt. Vele en uitgestrekte gronden zijn hier voor de koffiekultuur zeer geschikt, maar worden niet bebouwd noch op eenige andere wijze benuttigd. De Europeaanen, die zich in die streken willen vestigen, moeten de vrijheid hebben zich aldair gronden aan te schaffen, onder welken titel ook, en ze op die wijze te bebouwen als met hun belang het meest overeenkomt. Doch niet slechts die vrijheid heeft hij noodig, ook die om zijn produkt te kunnen verkoopen waar, aan wien en tegen welken prijs hij wil of krijgen kan. In uitvoerrechten zou de Staat zijn aandeel in de voordeelen eener vrije kultuur kunnen vinden, terwijl de bestaande gouvernementskultuur, die sedert 1850 regelmatig dezelfde resultaten heeft opgeleverd, wat de produktie betreft, daarbij zou winnen.

Het is hier misschien de plaats om tusschen twee haakjes te zeggen, dat ik het niet eens ben met hen, die voor zooveel Sumatra aangaat, beweren, dat het noodzakelijk is om de geheele koffiekultuur vrij te laten. Ik vrees dat ze langzaam, maar stellig zou te niet gaan, zoodra de Regeering haar aan de partikuliere nijverheid overlaat. De geschiedenis van het Sumatrasche koffiestelsel bewijst maar al te duidelijk, dat de koffiekultuur den steun van het gezag behoeft. Vóór de invoering van het stelsel van van den Bosch was de produktie zeer gering en eerst na de verovering van Bondjol begonnen de uitvoeren van koffie eenigermate de aandacht te trekken. Eene statistiek van de koffiekultuur leert ons, dat de uitvoeren van en met 1837 tot en met 1847 in de volgorde der jaren waren als volgt:

In pikols:

60,000, — 56,000, — 96,000, — 91,000, — 94,000, — 80,000, — 100,000, — 75,000, — 82,000, — 67,000 en 58,000.

Terwijl van en met 1848, het eerste jaar der zoogenaamde gedwongen kultuur, tot en met 1870 de uitvoeren zijn geweest als volgt:

In pikols:

56,000, — 55,000, — 71,000, — 82,000, — 122,000, — 119,000, — 131,000, — 127,000, — 129,000, — 160,000, — 170,000, — 120,000, — 151,000, — 150,000, — 144,000, — 130,400, — 172,800, — 154,170, — 146,574, — 112,609, — 189,891, — 168,320, — 121,090 en 202,978.

Het blijkt uit het bovenstaande, dat de produktie van koffie na de invoering van de gedwongen kultuur is toegenomen.

De statistiek van den handel wijst tevens aan, dat ook de in- en uitvoeren ter Sumatra's Westkust in hooge mate toegenomen zijn. Vóór 1848 varieerde het jaarlijksch geldwaardig bedrag van de koffie tusschen de 6 en 9 miljoen; na dit jaar steeg het met elk jaar. In 1849 bedroeg het reeds / 9,092,829, in 1850 / 10,738,687, in 1851 / 12,596,709, in 1852 / 15,319,803, in 1853 / 17,266,675, in 1854 / 21,114,046, in 1855 / 18,235,296, in 1856 / 23,753,158; doch na dien tijd en vooral na de optreding van den gouverneur v. d. Bossche, die elke inmenging van ambtenaren in kultuur-aangelegenheden buiten die van koffie gestreng verbood, zijn de in- en uitvoeren afgenomen.

Nog pleit voor het koffiestelsel op Sumatra de omstandigheid, dat de Staat tot en met 1847, het laatste jaar van de vrije kultuur, jaarlijks een tekort had van ongeveer 1 miljoen en zelfs meer, terwijl dit in 1848 slechts / 566,055 en in 1849 niet meer dan / 76,249 bedroeg; — reeds in 1850 had men een overschot van / 143,187, in 1851 van / 337,738, in 1852 van / 917,912, in 1853 van / 1,069,592 en in 1856 van / 1,866,187.

Vervolgens wij nu weder het zooveel losgelaten onderwerp.

In de tweede plaats zou ik wenschen, dat de havens van Padang, Priaman en Siboga geheel werden losgemaakt van de banden, die ze knellen en de herleving van den uitgestorven handel ten eenemale baletten. Hierdoor toch zou men de vaart en den handel op en van de nog onafhankelijke havens op de N. Westkust aanmoedigen, waaraan groote behoefte bestaat. Maar besluit men eenmaal tot die vrijverklaring, des noods van alle havens benoorden Indrapoera tot en met Singkel, dan moet zoodanig besluit bovenal volledig zijn. Eene vrijheid gelijk die van Makassar, Riouw en andere kustplaatsen in den Indischen Archipel zou Sumatra weinig baten. Reeds voor eenige jaren bestond hier een vrij aanzienlijke kusthandel, maar gebrek aan vrijheid van beweging en de nabijheid van de Toromonsche en Atjineesche havens, met Poeloe Pinang en Singapore tot steunpunten in de vaart, bracht eerst kwijning en later, toen ook de verkeerde beginselen van een gebrekkig bestuur zich lieten gevoelen, verval teweeg. Het staat intusschen vast, dat de noodige vrijheid den handel al spoedig zou doen herleven en zelfs voorspoed en welvaart zou aanbrengen.

In de derde plaats heeft de rechtsbedeeling voor de Inlandsche bevolking groote verbetering noodig. Dat het recht, overgelaten aan die bevolking zelve, niet veel goeds oplevert en in vele opzichten den handel met Europeesche importeurs onmogelijk maakt, is reeds herhaaldelijk aangetoond, zoodat dit geen punt van bespreking meer kan zijn. Reeds herhaaldelijk vernam men dat stappen waren gedaan en zelfs zagen wij hier enkele maleu kommissarissen verschijnen, belast met de taak om in de rechtsbedeeling van den Maleier de noodzakelijke hervormingen voor te bereiden en tot stand te brengen; doch tot nogtoe heb ik hoegenaamd geene uitwerking van een of ander bespeurd. Wellicht is dit nogtans niet bijzonder te betreuren, althans niet in zekerer zin. Het had vroeger al den schijn, alsof men plan had het inlandsche rechtswezen alhier te schoeien op den Javaanschen leest, wat ik slechts eene zeer betrekkelijke verbetering zou durven noemen. Het op Java voor Javanen en daarmede gelijkgestelden vigeerende rechtswezen is waarlijk niet zulk een model, dat wij er voor onze Maleiers najverig op behooven te zijn. Met het oog op de zeden en gebruiken der Maleiers van Sumatra en onze bijzondere verhouding tot dat volk, komt het er m. i. slechts op aan, dat vooral het handels- en erfrecht eene belangrijke wijziging onderga; alles af te schaffen en door een geheel nieuw stel wetten te vervangen, is, met het oog op onze belangen, geenszins aan te raden. Doch hoe daar-

over moge worden beschikt, dit is zeker, dat het wenschelijk is, dat het verschil tusschen inlandsche en Europeesche rechtspraak in burgerlijke vorderingen zoo spoedig doenlijke worde weggenomen en allen, onverschillig van welken landaard, te der zake onder ééne wet en ééne rechtspraak worden gebracht. Ook daardoor zal een deel der rechtszekerheid kunnen verkregen worden, waarop ik gewezen heb; — dat die zekerheid boven alles noodig is als grondslag eener degelijke maatschappij, van bloei, van handel en nijverheid, zal wel geen nader betoog behoeven.

Dit zijn onze wenschen, die van Sumatra en van zijne bewoners van onderscheiden landaard. Er is natuurlijk veel meer te verlangen; maar wij beseffen, dat Keulen en Aken niet op één dag zijn gebouwd. Men geve ons eerst het hoogst noodzakelijke tot verzekering van ons ordelijk en wettelijk bestaan; daarna en naarmate de behoeften zulks noodig maken, geve men ons het betere als eene natuurlijke opvolging van het goede.

Laat ons de hoop voeden dat de tegenwoordige landvoogd zich de belangen van het verwaarloosde en kwijnende Sumatra zal aantrekken en daarvan spoedig de bewijzen leveren. Eén enkel besluit is voldoende om den voet in den stijgbengel te zetten en het opstijgen gemakkelijk te maken; eenmaal te paard gezeten en ontslagen van willekeurige handelingen van een te zeer gekoncentreerd administratief beheer en van eene slecht ingerichte rechterlijke macht, zal het dankbare Sumatra den Gouverneur-Generaal zegenen en dit bewijzen leveren, dat het tegen den strijd des levens opgewassen is.

Padang, 17 Juni 1872.

Ingezonden Stukken.

De reorganisatie van het binnenlandsch bestuur op de buitenbezittingen.

Ieder die enigszins bekend is met den werkkring en het tegenwoordige gehalte van de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur op de buitenbezittingen, zal het bevreemden dat deze (behalve de residenten, die echter ook al weder geene representatie of vaste reiskosten genieten) wat bezoldiging als anderszins betreft, zoozeer ten achterstaan bij hunne ambtgenooten op Java en Madura.

Terwijl deze laatste reeds sedert 1 Januari 1867 in het genot zijn van de bij *Staatsblad* 1866 no. 6 vastgestelde traktementsverhooging, waarbij, met intrekking van den rang van controleur 3e klasse, hunne inkomsten geregeld zijn als volgt:

een ambtenaar ter beschikking	f 225	's maands;
„ controleur 2e klasse	„ 300	„
„ „ 1e klasse	„ 400	„
„ sekretaris (in den regel)	„ 500	„
„ assistent-resident 2e klasse	„ 600	„
„ „ 1e klasse	„ 700	„

terwijl aan de controleurs f 50 en de assistent-residenten f 75 's maands indemniteit voor reiskosten werden toegestaan, — zijn de traktementen voor de buitenbezittingen nog steeds op den ouden voet geregeld en wel voor een ambtenaar ter beschikking f 150 (alleen die van Palembang hebben f 225 's maands);

Voor een controleur 3e klasse	f 225	's maands;
„ „ „ 2e „	„ 275	„
„ „ „ 1e „	„ 325	„
„ „ sekretaris	„ 400	(op eene enkele uitzondering na);
„ „ assist.-res. 2e „	„ 500	's maands.
„ „ „ 1e „	„ 600	„

Voor indemniteit van reiskosten is hun slechts toegestaan te declareeren 13 koelies à 2½ cent per paal, welke vergoeding ook verreweg minder is dan die voor Java en Madura, daar voor de buitenbezittingen slechts gerekend is op het defroieeren van de uitgaven ter zake van het vervoeren van reisbenoodigdheden (in de passagrahans op de buitenbezittingen vindt men gewoonlijk niet veel meer dan een tafel en een paar stoelen).

Van vergoeding voor het aankopen van paarden, harnachement, de opassing der paarden en overige onkosten op reis is geen sprake en toch is het reisgebied der ambtenaren op de buitenbezittingen oneindig grooter dan op Java, ja, er zijn gewesten in die bezittingen die alleen zoo uitgestrekt zijn als de 24 gewesten op Java en Madura te zamen.

Ook wat de wijze van bevordering aangaat, staan de ambtenaren op de buitenbezittingen in minder gunstige verhouding tegenover hunne ambtgenooten op Java.

Terwijl deze een vast kader vormen en volgens de bestaande ranglijst naar ancienniteit bevorderd worden, zoo kan men daarentegen in de wijze waarop de promotien op de buitenbezittingen (vooral onder de controleurs) plaats hebben, geen vast beginsel noch leidende gedachte bespeuren.

Wel is waar komt er in de regeerings-almanak der 2 of 3 laatste jaren ook een ranglijst van die controleurs en ambtenaren ter beschikking voor, doch deze wordt feitelijk niet in het oog gehouden.

Nu eens wordt die gevolgd en worden de ambtenaren van het eene eiland naar het andere overgeplaatst, dan weder hebben de promotien plaats binnen hetzelfde gewest en wordt voor dat geval geen rekenschap gehouden met de ranglijst volgens ancienniteit.

Men is dus op de buitenbezittingen nooit zeker wanneer men bevorderd zal worden; het gemis van eene vaste regeling bij algemeene verordering vastgesteld, kan die ambtenaren aligt blootstellen aan de gevolgen van willekeur, nepotisme of favoritisme.

Waarom bijv. niet als regel aangenomen om de ambtenaren op hetzelfde eiland te bevorderen? Dit zou ontegenzeggelijk in het belang van een goed bestuur zijn en eene bestaande onbillijkheid ten opzichte van eene talrijke categorie van landsdienaren wegnemen.

De minister van kolonien, de heer van Bosse, heeft de bestaande onrechtmatigheid tegenover de buitenbezittingen reeds ten volle beaamd en ten einde de Indische regeering in staat te stellen al dadelijk daarin redres aan te brengen de noodige maatregelen genomen.

In de memorie van toelichting tot de begroting voor 1872 zegt de minister:

„Reeds voor geruimen tijd werd eene reorganisatie van het Europeesch personeel bij het binnenlandsch bestuur op de buitenbezittingen noodig geacht en de Gouverneur-Generaal heeft daaromtrent voorstellen toegesegd, die vermoedelijk nog in den loop van dit jaar (1871) zullen worden ontrangen.

„Het is te voorzien, dat deze reorganisatie, die vereischt wordt uit een oogpunt van billijkheid en welbegrepen staatsbelang, niet zonder vermeerdering van uitgaven zal skunnen tot stand komen.

„Waarschijnlijk zal daarbij het denkbeeld worden te berde gebracht, eene gelijke bezoldiging toe te kennen aan de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur op en buiten Java. Met het oog op de wenschelijkheid dat de voorgenomen reorganisatie zoo spoedig mogelijk na hare vaststelling in werking trede, wordt in ond. afdeling 35 van het IIde hoofdstuk der begroting een memoriepost voorgedragen, voor reorganisatie van het Europeesch personeel bij het binnenlandsch bestuur op de bezittingen

buiten Java en Madura.

„Hierdoor zal de regering bevoegdheid erlangen, om de bedoelde reorganisatie te doen in werking treden, zonder de behandeling van de Indische begroting voor 1873 af te wachten.”

Men beweert dat die memorie-post 3 à 5 ton bedroeg.

Zelfs de eerstbedoelde som is voldoende om de verschillende ambtenaren, zooals de tegenwoordige formatie is vastgesteld, eene bezoldiging toe te kennen gelijk aan die van de Java-ambtenaren.

Er zijn ± 135 controleurs op de buitenbezittingen, die gemiddeld / 275 tractement 's maands hebben; door hen te brengen op / 350 krijgt men eene jaarlijkse uitgaaf van / 121,500; de assistent-residenten, die thans gemiddeld / 550 tractement hebben, tot / 650 's maands gemiddeld verhoogende, bedragen de meerdere uitgaven / 30,000, in aanmerking nemende dat er ongeveer 25 assistent-residenten zijn op de buitenbezittingen (op Java 50, op een getal van 100 controleurs).

Voor de sekretarissen en ambtenaren ter beschikking te zamen zouden de meerdere uitgaven nog geen ton bedragen.

Er zou dus nog iets overblijven voor het bezoldigen van eenige meerdere ambtenaren, die de reorganisatie eventueel zou vereischen. Van financiële zwaarigheden, die bij hervormingen gewoonlijk het zwaarst wegen, kan dus geen sprake zijn, te meer omdat bij eene doelmatige regeling ook eenige betrekkingen kunnen vervallen, o. a. die van eenige controleurs in den Riouw-archipel, die, na Engeland bij het onlangs gesloten traktaat afgezien heeft van alle verdere aanspraken op Sumatra, geen raison d'être meer hebben.

Vroeger waren zij noodig met het oog op het traktaat van 1824, om te beletten dat de Engelschen zich in de niet bezette streken zouden vestigen en dienden alsook als een soort vlaggestok, want vele zoo goed als onbewoonde eilanden hebben thans een controleur.

Ook het gouvernement van Samatra's Westkust zou kunnen vervallen. De tegenwoordige titularis zou geschikt gepensioneerd kunnen worden.

Tot nu toe is echter nog niets geblokken van de voorgenomen reorganisatie en de daaraan te verbinden traktementsverhooging; het bestaande onrecht wordt zodoende voorloopig in stand gehouden.

Het heeft nu allen schijn, dat de geruchten gegrond zijn, alsof door verschillende autoriteiten voorstellen gedaan zijn, waarvan de kosten den toegestane memorie-post overschrijden en er daarom voorstellen aan verbonden zijn, die betrekking hebben op uitgaven voor het personeel op Java, waardoor het tekort zou gedekt worden.

Ik kan echter de opmerking niet onderdrukken, dat wanneer voor de invoering eener reorganisatie door het opperbestuur en de Staten-Generaal eene bepaalde som wordt vastgesteld, het niet aangaat om voorstellen te doen, waarvan de financiële gevolgen de toegestane grenzen overschrijden.

Aldus worden de goede bedoelingen van den Gouverneur-Generaal en den minister vruchteloos gemaakt.

Het spreekt van zelf dat eene algeheele ommekeer van zaken bij het bestuur der buitenbezittingen niet raadzaam en ook niet noodig is.

Een der hoofdbeginselen moet zijn, de bestaande ontevredenheid en het malaise onder de ambtenaren in die gewesten weg te nemen.

Het behoorlijk betalen van den arbeid der ambtenaren is eene kwestie van hoog staatsbelang.

Wat de reorganisatie betreft, deze zou in hoofdzaak de volgende punten kunnen regelen:

a. de instelling eener afzonderlijke direktie voor de buitenbezittingen;

b. de intrekking van het gouvernement van Samatra's

Westkust en de verdeeling van die streek in drie afzonderlijke zelfstandige residentien.

Feitelijk hebben de residenten van Tapanoeli en van de Padangsche bovenlanden thans den werkring van eenen assistent-resident.

c. Het beter afbakenen van de grenzen der verschillende residentien, opdat er geene al te groote gewesten zouden zijn even als thans het gemaal met Palembang, dat door zijne uitgestrektheid door den resident moeielijk te controleren is. Van dat gewest zou een gedeelte bij Benkoelen kunnen gevoegd worden en het laatste tot eene residentie verheven.

d. De vervanging der assistent-residenten, chefs van afdelingen, door inspecteurs van denzelfden rang.

De assistent-residenten toch zijn in hun tegenwoordigen werkring een vijfde rad aan den wagen, een trechter waardoor noodeloos de zaken worden opgehouden.

Of zij hebben slechts een controleurs-werkring, of, wat nog minder goed is, zij bemoeien zich te veel met de aangelegenheden der onder-afdeelingen en verminderen zoo doende de op de buitenbezittingen hoogst wenschelijke zelfstandigheid der controleurs.

De beste formatie van het gewestelijk bestuur is, m. i., het besturen personeel eenvoudig bestaande uit een resident en een zeker aantal controleurs (gezagvoerders); voor de grootere gewesten eenige inspecteurs—assistent-residenten bovendien.

Hoe uitgebreider de hiërarchie der ambtenaren in het bestuur des te gecompliceerder de werking van het raderwerk, hoe meer wrijving te overwinnen, hoe meer verlies van arbeidsvermogen.

Ten slotte eenige beschouwingen om aan te toonen hoe onbillijk het is de ambtenaren op de buitenbezittingen minder te bezoldigen dan die op Java.

In de eerste plaats valt hieromtrent aan te voeren, dat beide kathgorien tegenwoordig van een zelfde wetenschappelijk gehalte zijn; beide worden benoemd uit personen die een voldoende examen A. en B. afgelegd hebben.

Het eenige verschil is dat de eene categorie examen in het Maleisch, de andere in het Javaansch afgelegd heeft.

Dit is in de laatste jaren het eenige criterium geweest voor het plaatsen der geëxamineerden; daardoor zijn dikwijls personen die het beste examen afgelegd hadden, voor de buitenbezittingen benoemd op een traktement van / 150, terwijl anderen, die minder blijken van bekwaamheid hadden gegeven, op Java geplaatst werden met eene bezoldiging van / 225, alleen omdat zij in het Javaansch examen gedaan hadden.

Het valt echter zeer te betwijfelen of de kennis der taal voor den ambtenaar zeer veel praktisch nut heeft, wanneer hij in de Soenda-landen of in Oost-Java, waar Madoereesch gesproken wordt, werkzaam moet zijn.

In de tweede plaats kan de door mij beweerde onbillijkheid aangetoond worden door het groote verschil in werkring der ambtenaren van denzelfden rang op of buiten Java.

Het onderstaande zal, hoop ik, duidelijk maken dat de werkzaamheden op de buitenbezittingen veel omvattender en moeielijker zijn dan op Java en dat de ambtenaren op de buitenbezittingen veel zelfstandiger moeten optreden dan op Java.

Terwijl een controleur op Java weinig of geen gezag uitoefent en direkt onder het toezicht en de bevelen van een assistent-resident werkzaam is en dus zelden of nooit in bestuurszaken eenig initiatief kan nemen (volgens de formatie zijn er 3 assistent-residenten op 5 controleurs op Java, op de buitenbezittingen 1 assistent-resident op 6 controleurs; eenige gewesten hebben zelfs in het geheel geen assistent-resident), staat de controleur op de buitenbezittingen, even als de assistent-resident op Java, of aan het hoofd eener af-

deeling (oneindig uitgestrekter dan op Java in den regel, zooals in Benkoelen, de Lampongs, de benedenlanden van Palembang, Menado, de Molukken) of aan het hoofd eener geheel zelfstandige onderafdeeling, daar toch de assistent-residenten op de buitenbezittingen thans reeds feitelijk slechts inspecteurs zijn.

Hoe weinig dat verschil van afdeeling of onderafdeelingen op de buitenbezittingen te beduiden heeft, blijkt o. a. daaruit dat een controleur 1e klasse in Palembang o. a. aan het hoofd van eene onderafdeeling staat.

Op Java zijn de controleurs, zooals trouwens hun titel aanduidt, hoofdzakelijk belast met de werkzaamheden bij de landelijke inkomsten en kultures, welke werkzaamheden of beide (o. a. in de Padangsche bovenlanden, waar eene gouvts. koffiecultuur bestaat) of één van beide slechts een onderdeel uitmaken van den werkring der controleurs op de buitenbezittingen. In de meeste dier bezittingen worden belastingen geheven en behoort de zorg voor de verschillende kultures, al zijn het ook geen gouvts. kultures, eveneens tot de bevoegdheid der besturende ambtenaren.

Op de buitenbezittingen zijn de controleurs in den volsten zin des woords besturende ambtenaren, alzoo met gezag bekleed en geven direkte bevelen aan de bevolking, die hen dan ook als radja's beschouwt.

Op Java bestaat eene geheel andere verhouding. Daar staat de bevolking meer bepaaldelijk onder het gezag harer hoofden (regenten, distrikts- en desahoeften) en controleeren de beoefende Europeesche ambtenaren hunne handelingen, zonder eenige directe inmeenging in bestuurszakegelegenheden; uitoefening van macht en gezag behoort geheel tot de bevoegdheid van den resident en den assistent-resident.

Op Sumatra o. a., waar de volksinstellingen sterk geprononceerd democratisch zijn, ontleenen de hoofden hun gering gezag geheel aan het Europeesch bestuur. Voor die inmeenging waren zij slechts eene soort van patriarchen.

De controleurs op de buitenbezittingen zijn met eene groote rechts- en politiemacht bekleed; zij zijn presidenten en tevens griffier der verschillende inlandseche rechtbanken, die o. a. op Sumatra rechtspreken in alle burgerlijke en strafzaken van den inlander (de kompetentie van landraad en ommegaand gerecht te zamen); als zoodanig maken zij den ook de procesverbaalen en vonnissen (waarvan geen appel bestaat) op.

De controleur houdt politierol; hij is verantwoordelijk voor den goeden staat der wegen, bruggen, rivieren en passagrahans in zijne afdeeling, waarvan de aanleg en het onderhoud in den regel zonder eenige geldelijke tegemoetkoming van den staat en zonder de tussenkomst van een ambtenaar der openbare werken geschiedt, waakt dat de bevolking hare rijstvelden en andere kultures onderhoudt; hij poogt in het algemeen den landbouw te ontwikkelen en laat in verband daarmee, waar sawahs bestaan, onder zijne leiding en toezicht de noodige irrigatie en andere kunstwerken daarstellen enz.; hij tracht den handel te verlevendigen door het aanleggen van marktplaatsen als anderzins, zorgt dat de belastingen geregeld binnenkomen, is in enkele residentien belast met het administreeeren van eene landskas, zorgt voor eene gelijkmatige verdoeling der heerediensten, tracht de bevolking door zedelijke middelen er toe te brengen schadelijk werkende adats geheel of gedeeltelijk af te schaffen, handhaaft met eenige weinige politiedienaren de orde en rust, soms in nog kort geleden onderworpen landstreken, houdt de jaarlijksehe volkstelling, maakt de verschillende statistieken op en heeft dus in een woord een werkring minstens zoo omvattend en zelfstandig als dien van eenen assistent-resident op Java.

Terwijl deze, om maar iets te noemen, wat de rechtspraak betreft onder de controle van den procureur-generaal en het

hooggerechtshof staat, zijn de rechtbanken op de buitenbezittingen in den regel geheel onafhankelijk.

Terwijl de assistent voor het schriftwerk bij den landraad hulp heeft van een griffier en substituit-griffier (controleur of ambtenaar ter beschikking) staat de controleur op eene buitenbezitting voor dat werk alleen; zijn eenige hulp is een inlandseche ambtenaar. Bovendien moet men niet uit het oog verliezen, dat terwijl op Java over het algemeen eene geregelde orde van zaken bestaat en er veel geld besteed wordt om den toestand te verbeteren, op de buitenbezittingen nog zeer veel moet gedaan worden, in den regel alleen met de eigene middelen der bevolking. In pas onderworpen of bezette streken, als de Pasoemahlanden, den Langa-archipel, moet alles op die wijze nog geschapt worden, hetgeen van de zijde der besturende ambtenaren veel bekwaamheid en energie vorderde.

Over het algemeen worden de buitenbezittingen nog steeds als stiefkindereu behandeld, omdat zij niet redden, wordt er niets aan ten koste gelegd.

Vele gewesten zouden echter geen lastposten meer zijn wanneer men er de reeds jaren lang voorgestelde belastingen invoerde of in andere gewesten de belastingen herzag. Eenige gewesten als het gouvernement van Sumatra's Westkust en de residentie Rioaw zijn geen lastposten meer; zij werpen integendeel een batig saldo af.

In Palembang bijv. bestaat voor de talrijke klasse van Arabieren en Chinezen ter hoofdplaats geene bedrijfsbelasting; in sommige marga's (gewoonlijk de vreedzaamste en rustigste) wordt tot f 12 per huisgezin 's jaars belasting betaald; in andere (o. a. in de Goemay-landen) slechts f 1, terwijl die bij de invoering in de Pasoemah reeds op f 3 gesteld is.

Door het streven naar eenvormigheid in het belastingstelsel voor geheel Ned.-Indie, dat uit zulke heterogene bestanddeelen bestaat, komt men tot geen resultaat.

Er bestaat te Batavia bij de bureaux een geest van generaliseeren en centraliseeren, die vooral uit hoofde der geringe lokale kennis van land en volk in den Indischen archipel tot groot nadeel strekt der beheerde streken.

De benoeming van twee der bekwaamste controleurs van Java tot referendarissen bij het departement van binnenlandsch bestuur is reeds een groote stap op den goeden weg.

Voor de buitenbezittingen kunnen die benoemingen echter weinig uitwerken.

Bij de Alg. Sekretarie heeft men dien maatregel nog niet toegepast. Daar wordt steeds veel naar antecedenten gewerkt, hetgeen wel zoo gemakkelijk is als het volgen van een oorspronkelijk denkbeeld van eigen schepping.

Dit systeem van werken is een natuurlijk gevolg van gemis aan praktische kennis.

Om op ons onderwerp terug te komen, voor Java wordt nu volgens de bestaande inzichten alles, voor de buitenbezittingen betrekkelijk zeer weinig gedaan.

Terwijl o. a. op Java voor openbare werken miljoenen uitgegeven worden en die werken door een, hoezeer te zwak korps technische ambtenaren uitgevoerd worden, is er in iedere residentie op de buitenbezittingen slechts één ingenieur, soms maar een opzichter, die slechts over weinige gelden beschikken kan en bovendien door zijne talrijke bezigheden op de hoofdplaats zich weinig met de binnenlanden kan bemoeien. Het is dus nog veel erger dan op Java gesteld.

In den regel heeft ieder tak van dienst op Java zijn afzonderlijk dienstpersoneel, terwijl op de buitenbezittingen alles wordt opgedragen aan de besturende ambtenaren.

Zelfs moeten zij bij voorkomende gelegenheden blijken geven van militaire talenten en zich tot herstel der rust in oproerige streken aan het hoofd van de gewapende bevolking of van politiedienaren stellen.

Talrijke voorbeelden zijn daarvan aan te halen.

Ik bepaal mij slechts tot de vermelding van de verrichtingen van den controleur Koks bij de affaire van Torrapaja (bij de expeditie tegen Kraëng Bonto-bonto op Celebes), wiens verdiensten op militair gebied door de gezamenlijke officieren van de land- en zeemacht, die aan de expeditie deelnamen, erkend werden; van die van den assistent-resident van Amstel bij gelegenheid van het gepand verzet van Pirahoen (Palembang) en zeer onlangs van de handelingen van den controleur de Kanter bij den opstand in Padang-goeji (Benkoelen), om meer bekende en anterieure feiten niet te citeeren.

Enkele dier ambtenaren werden gedecoreerd met de Militaire Willemsorde, anderen kregen die onderscheiding niet, ofschoon evenzoer verdiend, om mij onbekende motieven.

Men zal moeten toegeven dat de besturende ambtenaren op de buitenbezittingen in moeilijker gevallen komen dan op Java in den regel het geval is.

Ook in andere opzichten, meer van maatschappelijken en huishoudelijken aard, is het personeel op de buitenbezittingen minder bevoorrecht dan op Java.

Terwijl men gewoonlijk op Java goede gouvernementswoningen voor de ambtenaren gebouwd heeft, zoo bestaan dergelijke huizen op de buitenbezittingen in den regel niet en van de toegestane huishuur-indemniteit kunnen bezwaarlijk passende verblijven daargesteld worden.

Er zijn zelfs residentswoningen, o. n. die te Rioew, Sibogha en Fort de Kock, die een zeer armoedig en onaanzienlijk uiterlijk hebben. De resident van Rioew moet zijn kantoor tijdelijk als woning inrichten.

Met de assistent-residents- en controleurswoningen is het natuurlijk niet beter gesteld en sommige controleurswoningen zijn dan ook bepaald krotten van bamboe, terwijl hunne onderhoorige hoofden veel betere huizen bezitten.

Natuurlijk kan het aan het prestige van het bestuur geen goed doen, wanneer de inlander zijn radja in een dergelijke stulp gebuisd ziet.

De inlander is nu een materialist en hecht beteekenis aan zulke feiten. Een fraai huis is in zijne oogen een voornaam teeken van gegoedheid en distinktie.

Doch er is meer.

De enorme afstanden waarop de standplaatsen der controleurs dikwijls van de hoofdplaats verwijderd zijn en de gebrekkige transportmiddelen (pedatti's zijn nog slechts in weinige residentien in genoegzamen getale in gebruik), hebben natuurlijk ten gevolge, dat die ambtenaren zich slechts met groote moeite en onkosten van meubels, provisiën en andere benodigdheden kunnen voorzien.

Zij zijn meermalen verstoken van Europeesche levensbehoeften en moeten hunne levenswijze soms op zeer primitieve wijze inrichten.

Het spreekt van zelf dat men op die standplaatsen geheel verstoken is van geneeskundige hulp. De officieren van gezondheid op de hoofdplaats mogen natuurlijk het garnizoen niet in den steek laten.

De ongehuwde controleur is op de buitenbezittingen in den regel de eenige Europeaan op zijne standplaats; zijne kollega's wonen soms dagreizen van hem verwijderd en daar men niet, even als op Java mogelijk en gebruikelijk is, van rijtaigen gebruik kan maken, zoo wordt de levenswijze hoogst eenzaam en ongezellig.

Er zijn standplaatsen en deze zijn niet zelden, waar men jaren achtereen geen Europeaan te zien krijgt.

Sommige humane residenten permitteeren zoowel om dringende redenen als om motieven in het belang van den dienst het verlaten der afdelingen zonder dat hun daartoe uitdrukkelijk vergoeding wordt gevraagd; anderen vinden het beter hunne ondergeschikte ambtenaren door strenge verbodsbepalingen in hun isolement te houden. De laatste bedoelde

residenten vinden het misschien gevaarlijk voor hun gezag, wanneer de controleurs door bij elkander te komen zich verstaan omtrent bestuursbeginselen als anderszins. En toch heeft dit ontgezaggelijk zijn nut; du choc des opinions jaillit la vérité; door besprekingen en bijeenkomsten wordt de goede verstandhouding onder de ambtenaren bevorderd en tijdroovende korrespondentie vermeden.

Daarentegen l'union fait la force, vermeenen de autocratische residenten; die macht en éénheid kon een wapen tegen hen worden, waarom zij het dan maar verkieslijk vinden dat de controleurs in hun beperkt rayon blijven.

Het is alsof die chefs denzelfden afkeer hebben van dergelijke bijeenkomsten als de patroons van strikes en despoten van meetings en reformbanquetten.

Mij resumeerende, vertrouw ik aangevoeld te hebben, dat de voorgenomen reorganisatie der buitenbezittingen zeer wenschelijk is, gemakkelijk en spoedig is in te voeren en, in de derde plaats, dat de ambtenaren bij het binnenl. bestuur in die bezittingen, met het oog op de positie hunner kollega's op Java, recht hebben op lotsverbetering voor het minst op eene bezoldiging gelijk aan die der Java-ambtenaren.

De tegenwoordige landvoogd heeft gedurende zijn nog kortstondig bestuur reeds te vele blijken gegeven van billijkheid en voortvarendheid, dan dat men niet met grond van hem zou mogen verwachten dat hij de hier besproken aangelegenheid spoedig in behandeling zal nemen en daardoor eene talrijke klasse van ambtenaren recht verschaffen, inzonderheid door het regelen van de wijze hunner bevordering bij algemeene verordening en het verbeteren hunner geldelijke positie.

De directeur van binnenl. bestuur, Mr. Levissohn Norman, wien alle lof toekomt voor het krachtig voorstaan van de belangen der buitenbezittingen en de sympathie, die hij de ambtenaren dier bezittingen toedraagt, zal den Gouverneur-Generaal in het regelen dezer kwestie zeker ijverig en zaakkundig ter zijde staan.

Moge de besturende machten mede weldra tot de erkenning komen van de belangrijkheid der buitenbezittingen, inzonderheid van Sumatra en Borneo, wier minerale rijkdommen o. a. zoo overtuigend aangetoond worden in het onlangs uitgegeven werk van den ingenieur de Greve (?).

Om de woorden van een bekend schrijver over Sumatra te gebruiken: „Java kan en mag niet altijd het groote tapis vert blijven, waarop afwisselende spelers hun geluk beproeven.”

BATAVIA, 20 Juni 1872.

A.

(?) Het Ombilien-kolenveld in de Padangsche bovenlanden en het transportstelsel op Sumatra's Westkust.

Batavia.

22 Juni 1872.

Het parket bij den Raad van Justitie heeft hij rondgaand schrijven de redaktien en uitgevers der dagbladen alhier uitgenoodigd eene advertentie tegen een rechterlijk ambtenaar te richten, niet op te nemen, aangezien die tot eene strafrechterlijke vervolging aanleiding zou kunnen geven.

Ten wiens behoefte wordt derwijze prementief gesgeerd en zoodanige belangstelling aan den dag gelegd?

In de algemeene vergadering van de Konink. Natuurk. vereeniging, op Zaterdag den 29sten dezer des avonds ten 8 uur ten huize van haar president, dr. Oudemans, te houden, zal deze eene verhandeling voordragen over triangulatie in het algemeen en meer bijzonder over den onlangs uit Nederland ontrangen toetsel voor de meting eener basis voor de triangulatie van Java.

De *Javaneche Courant* bevat eene ordonnancie, waarbij wordt vastgesteld een algemeen poliestraf-reglement voor de Europeanen in N. I., bestemd om op 1 Januari 1873 in werking te treden.

Dit reglement is, zoolang daaromtrent niet nader zal zijn voorzien, niet toepasselijk op de Inlandsche christenen.

Op het tijdstip der invoering van dit reglement worden afgeschaft de straffen tegen de daarin omschreven feiten bij andere algemeene verordeningen, reglementen en keuren vastgesteld.

Ten aanzien van alle onderwerpen van poliestrafrecht, welke niet zijn geregeld bij dit reglement, maar bij andere algemeene verordeningen, reglementen en keuren, blijven die bepalingen toepasselijk, zoolang zij niet uitdrukkelijk vervallen zijn verklaard of door andere vervangen.

Eene andere ordonnancie, eveneens voorkomende in de *Jav. Cour.*, stelt vast het algemeen poliestraf-reglement voor de inlanders in N. I., in werking tredende op 1 Jan. 1873.

Dit reglement is, zoolang daaromtrent niet nader zal zijn voorzien, ook toepasselijk op de inlanders christenen.

Een besluit van den G. G. bepaalt dat door ieder der twee bij den inspekteur-generaal van financiën P. H. B. Motké bescheiden oppassers als onderscheidingsteeken zal worden gedragen een bandelier met plaat, gelijk aan die, vastgesteld voor de oppassers van de inspektoren van financiën, met dit onderscheid evenwel, dat het omschrift der plaat zal luiden:

„Inspekteur-generaal van financiën.”

In de *Jav. Cour.* komt voor eene nadere opgave van den uitslag van in 1872 gehouden uitbestedingen van uitvoering of levering van materialen, ten behoeve van zes militaire werken. Vier uitbestedingen mislukten, twee gelukten.

Eene andere opgave van een zestal gehouden aanbestedingen voor de levering van diverse artikelen, ten behoeve van de artillerie, wijst de mislukking van allen aan.

De *Jav. Cour.* deelt het reglement mede, vastgesteld door den resident van Batavia, op het begraven van lijken van inlanders en met dezen gelijkgestelden, Arabieren en Chinezen uitgezonderd, in de afdeling stad en voorsteden van Batavia, en wat daarmede in verband staat.

Een extra-bijvoegsel, behoorende bij de *Jav. Cour.*, bevat:

I. Het verslag der commissie belast met het afnemen van het zoogenaamd Groot-Ambtenaars-examen, in Juni van het afgelopen jaar in Nederland gehouden.

II. Een staat, aantoonende de resultaten van den suiker-oogst bij de onderscheidene in de residentien Tagal en Pekalongan gelegen suikerfabrieken gedurende het oogstjaar 1871.

24 Juni 1872.

Bij besluit van den resident van Batavia van 18 dezor is ingetrokken het besluit, waarbij gedurende het onderzoek naar de handelingen van den hoofdschout te Bekassie L. C. van Sprew, de onderschout van Veersen te Mooster Cornelis werd belast met de funktien van onderschout te Bekassie, en bepaald dat de heer van Sprew, na oomkomst van zijn binnenlandsch verlof naar Sindanglaja op zijne vorige standplaats zal terugkeeren.

De heer van Sprew treedt derhalve weder in zijne vorige funktien. Maar zal dan de politie te Bekassie beter zijn? Wij gelooven dat niet.

Voor eerst is het politie-personeel er veel te gering.

Maar ten andere bestaat sedert lang wanverhouding tus-

schen den hoofdschout en den djaksa. De heer van Sprew beklagde zich herhaaldelijk over den djaksa. Hetgeen hij weet te verrichten, schrijft hij, wordt door den djaksa ongedaan gemaakt. Bestaan voor zoodanig beweren werkelijk goede gronden, waar moet het dan heen? De klachten gaan zover dat als ze juist zijn, de taak van de politie in menig opzicht zoo goed als onuitvoerbaar is. Die toestand is onhoudbaar en moet tot slecht recht leiden. Wij nemen de vrijheid daarop de aandacht te vestigen, in verband tot de vroeger herhaaldelijk geuite klachten omtrent gemis aan veiligheid op Bekassie.

No. 6 van het *Tijdschrift van het Indisch Landbouw-Genootschap* bevat de volgende stukken:

De landbouw in de bergstreken. Door het corr. Lid J. A. van Marle. — Bijdragen tot de verbetering van het paardenras op Java. (Vervolg). — De Gouvernements-koffie-kultuur op Java. Door het corresponderend Lid J. A. van der Voort. — Middel tegen walang-sangit. Door X. — Tuinbouw. — Iets over de aspergins-teelt. Door Mevr. E. — Kleine mededeelingen en berichten. — Proef-neming omtrent het verdelgen van engerlingen en regenwormen door de mol.

26 Juni 1872.

Wij zijn wederom een stap verder gekomen. Met genoegen nemen wij elders in dit blad de ordonnancie uit de *Jav. Cour.* over, waarbij de scheiding van de administratieve en rechterlijke macht op nieuw uitbreiding heeft gekregen en daardoor verdere uitvoering is gegeven aan het koninkl. besluit van 5 Maart 1869.

In bedoelde ordonnancie wordt bepaald dat de landraden te Demak, Kraksaan, Pasoeroean en Malang, en Probolinggo en Loemadjang worden voorgezet door afzonderlijk daartoe te benoemen rechtskundigen, met dien verstande, dat voor de landraden te Pasoeroean en Malang één voorzitter, gevestigd ter hoofdplaats Pasoeroean, en voor de landraden te Probolinggo en Loemadjang één voorzitter, gevestigd ter hoofdplaats Probolinggo zullen benoemd worden.

Ben in de *Jav. Cour.* voorkomende ordonnancie; bepaalt dat het nemen van pandelingen tot zekerheid van schuld op straffe van eene boete van f 500 tot f 1000 voor ieder vergrijp in geheel N. I. verboden is.

Bericht aan zeevarenden.

Torres Straat. — In de noord-oost passage, 1½ Eng. mijl O. ½ Z. van „Saddle-Island,” is een rif ontdekt, waarop 6 voet bij laagwater gevonden wordt.

Dit gevaar „Saddle-Rock” genaamd, licht in

10°—10'—30" Z. Br.

en 142°—42'—30" O. L. v. Gr.

Golf van Suez. — *Ras Sherateeb.* — Schiereiland van den *Sinaï*.

Op 6½ Eng. mijl afstand van Ras Sherateeb, of wel, op ongeveer 4 Eng. mijlen buiten de roven, bekend onder den naam van *Shab-Khoewan*, is een steenrif ontdekt met 3½ tot 5 vaam water. Van het westelykste punt van dit gevaar peilt men het vuur van Ras-Gharib: Z. ½ W. op 14 Eng. mijlen afstand.

27 Juni 1872.

De *Javabode* zegt: Thorbecke vertegenwoordigde de konstitutionele vrijheid en onder deze schijnt in ons land geen kabinet tegen kritiek bestaan te zijn. Maar van den Bosch vertegenwoordigde *desoxy* en zijn werk overleefte hier alle aanvallen.

Van den Bosch werkte evenwel boven alles voor iets anders; het middel was dwang; het doel: bevrediging van hebzucht, ten behoeve van het moederland. En zoodra geld in het spel komt, is de Nederlander vasthoudend. Indien de gedwongen koffiekultuur door daling van prijzen morgen eens niet meer zoovele miljoenen afwispt, zou het werk van v. d. Bosch, dat in beginsel nog slechts door zeer enkelen geprezen wordt, als een vermolmd gebouw en onder algemeene afkeuring instorten.

28 Juni 1872.

Er loopt een gerucht, via Soerabaja hier aangekomen, dat nogtans tot op dit oogenblik volstrekt niet op officieele wijze bevestigd is, dat het stoomschip *Prins van Oranje* op nieuw door verlies van schroefbladen genoodzaakt is geworden te Port Saïd binnen te loopen.

De vertegenwoordiger der Maatschappij *Nederland* heeft daaromtrent geen het minste bericht ontvangen.

29 Juni 1872.

De *Javanische Courant* van gister bevat een koninklijk besluit van 16 April jl., No. 28, waarbij ingetrokken worden de artt. 3, 4, 9 tot 14, 17 en 18 van het kon. besluit van 20 Juli 1870 no. 15 (*Ind. Staatsblad* no. 118) tot uitvoering der agrarische wet, wat de uitgifte van woeste gronden in erfpacht betreft.

De inschrijvingen hebben plaats voor eene pachtsom per bouw, boven een telkens bepaald, vast, jaarlijksch bedrag, zegt dit nieuwe besluit o. a. Men moet hieruit afscheiden, dat de heer van Bosse de financiële eischen, door den heer de Waal gesteld, een minimum van f 5 per bouw, met verhooging der belasting om de 20 jaren, niet in stand houdt.

De heerediensten worden afkoopbaar gesteld voor de opgezotten der woeste gronden tegen f 5 per man 's jaars.

Wij kunnen op deze wijzigingen terug.

Bij een tweede koninklijk besluit is de overgang van erfelijk individueel bezit van den grond in eigendom geregeld. Voorshands wordt evenwel overgang in handen van niet-inlanders uitgesloten.

Eene in de *Jav. Cour.* voorkomende ordonnantie stelt het reglement vast voor het gebruik door partikulieren van het bassin of droogdok te Batavia.

De *Jav. Cour.* bevat:

I. Het verslag van de vordering der werkzaamheden aan den spoorweg van Batavia naar Buitenzorg over de maand April 1872.

II. Het verslag van de vordering der werkzaamheden van den spoorweg Samarang-Vorstenlanden over de maand April 1872.

In de *Jav. Cour.* komt eens nadere opgaaf voor van in 1872 gehouden uitbestedingen van uitvoering of levering van materialen, ten behoeve van drie militaire werken. Deze uitbestedingen *mislukten allen*.

1 Juli 1872.

Telegram van Padang.

Afoop koffieveiling.

Padang, 29 Juni. 16,200 piko's, 1e soort, gemiddeld ad f 45,09. Koopers Dümmler 13,600, Factorij 2000, Intveld 200, Purvis 400; 2e soort 2,000 pikols ad f 32,42, kooper Purvis.

Naar wij met zekerheid vernemen, is de heer Th. Keyzer, civiel geneesheer te Tjandjoer, benoemd tot 1sten stadsgeneesheer te Samarang.

Volgens alhier verspreide geruchten zou de heer L. K. Wennekendonk, eerst onlangs benoemd tot 2den stadsgeneesheer te Samarang, wegens den slechten staat zijner gezondheid, zich genoodzaakt zien uit die betrekking zijn ontslag te vragen.

Men zegt dat de heer P. L. van Bloemen Waanders, resident van Kadoe, het voornemen heeft eeriang den ambtelijken loopbaan te verlaten en zijn pensioen aan te vragen.

Naar wij vernemen, zijn de heeren Officier van Justitie en Rechter van Instructie naar Cheribon vertrokken om een onderzoek in eene strafzaak tegen een inlandsch hoofd in te stellen.

Gister namiddag kwam alhier ter reede het Ned. schip *Robertus Hendrikus*, gezagv. Haggraats, laatsteijk van Bimina, aan boord hebbende 80 man Afrikaansche supplement-troepen. Dit is het laatste treurige aandenken van dien aard van den band, die tusschen Nederland en de kust van Guinea bestond. Met dezen aanvoer wordt gelukkig een einde gemaakt aan een vermomde en schandelijke soort van slavernij, die jaren lang geduld werd onder den naam van *vrijwillige* dienstneming in de gelederen van het N. I. leger.

Personen, die met deze gelegenheid hier aankwamen, verzekeren dat de overgave van de kust aan de Engelschen zonder eenigen tegenstand of rustverstoring van de zijde der Elmineezen heeft plaats gehad. Zij beweren evenwel dat bij de bewoners, zool geen gehechtheid, dan toch eene sterke voorliefde voor het Ned. gezag viel op te merken en dat zij hun tegenzin om onder Engelsch bestuur te worden gebracht, onverholten uitspraken. Het viel moeilijk een verklaring voor die sympathie te vinden, want overal ter Kuste waren de sprekendste bewijzen te vinden van de meest volslagen zorgeloosheid, waardoor het Ned. gouvernement de belangen van de bevolking had verwaarloosd; bijna overal was stof tot ergernis over een toestand van wanorde en wanbeheer, elk gouvernement tot schande.

Er heerschte bij het vertrek van dien bodem bij de bevolking ontevredenheid tegen de Engelsche autoriteiten, omdat zij het voornemen hadden een hooge belasting op den invoer op sterke dranken, voornamelijk op rum, te heffen, waaraan de bewoners van de Kust, gelijk men weet, niet weinig verslaafd zijn. Of het verstandig gehandeld is eene bevolking, die zich niet dan met wrevel aan eenen nieuwen overheerscher onderwerpt, reeds teratond bij het aanvaarden van het bestuur door zulk een maatregel, die later misschien uitmuntend zou kunnen werken, tegen zich in te nemen, wordt sterk betwijfeld.

Nu en dan verneemt men zeer zonderlings bijzonderheden over hetgeen in 's lands pakhuizen omgaat.

Als eene nieuwe bijdrage kan de mededeeling strekken, dat daar sedert 1866 een kustlicht bewaard wordt, dat f 46.000 heeft gekost en dat daarvoor sedert dien tijd aan onderhoud f 100 per maand wordt uitgegeven, dat is ruim f 7000. (Aangeboden.)

In zijn Indisch mail-overzicht zegt de redacteur van de *Locomotief*, over Samarang sprekende, het volgende:

Omtrent de plaats van onze inwoning valt te vermelden dat nagenoeg alle handelshuizen in rep en roer zijn over de heffing der In- en Uitgaande rechten zooals die in de

laatste dagen plaats heeft. Er is namelijk voor Samarang een nieuwen ontvanger benoemd die, zooals het schijnt, weinig berekend is voor zijn taak. Het valt niet gemakkelijk, wanneer men dit nimmer gedaan heeft, de juiste waarde te bepalen van de honderde artikelen die ingevoerd worden, doch dan richte men zich eenigszins naar de vroegere taxatiën. De ontvanger echter is die leer niet toegedaan en acht het beter maar geheel in den blinde te taxeren. Zoo werden artikelen 100 à 150% hooger gewaardeerd dan onder den vorigen ontvanger; dus verre boven de verkoopwaarde, andere artikelen de helft beneden vroegere taxatiën. De ontvanger vermeende in het belang van den fiscoos te handelen door zoo overdreven hoog te schatten, en was van zijn *idèle fixe* niet aftebrengen, zoodat de handel zijn toevlucht heeft moeten nemen tot protesten tegen hem en requesten aan de hooge Regeering om redres te krijgen van de te veel betaalde rechten, daar het niet een ieder conveniëert om zijne goederen te laten liggen tot er beslissing van het Gouvernement zal zijn gevallen op de ingediende klachten.

Volgens bij de Regeering ontvangen rapporten bestaat de mogelijkheid, dat nog vóór den aanstaanden westmousson de afsluiting van de Bacherachtgracht te Batavia zal tot stand komen.

Daardoor en door de bedijking van de kali Angke, zal het water, dat door de Mokolvaart uit de Tji-Dasi te Tangerang naar Batavia stroomt en het water uit de kali Angke belet worden de stad onder water te zetten.

Ook de watertoevoer van de Krokot-rivier zal door het elders heesleiden van eene handjirwerende leiding nabij de dessa Oetan in de afdeling Buitenzorg worden verminderd.

Voor zooveel Samarang betreft, zal het niet mogelijk zijn om nog vóór het invallen van den aanstaanden west-mousson iets tot stand te brengen, waardoor het gevaar voor overstromingen wordt verminderd.

Door den directeur der Burgerlijke Openbare Werken is echter reeds een voorstel gedaan tot het maken van een afdelingskanaal om de Samarangsche rivier bij hooge waterstanden te ontlasten.

De opbrengst van het vervoer op den spoorweg Batavia — Buitenzorg, over de maand Maart 1872, is geweest als volgt:

	Aantal of gewicht.		Opbrengst.
Gewone reizigers	1ste klasse	808	f 305,20
	2de "	4382	" 876,40
	3de "	12956	" 1295,60
Suppletiegelden	—	"	6,90
Bagage	—	"	13,50
Bestelgoederen	kilo 24	"	1,44
Koopmansgoederen	" 129535	"	41,75
Diversen	—	"	69,72
Totaal			f 2610,51

De opbrengst van het vervoer op den spoorweg Batavia — Buitenzorg, over de maand April 1872, is geweest als volgt:

	Aantal of gewicht.		Opbrengst.
Gewone reizigers	1ste klasse	1170	f 442,—
	2de "	4528	" 905,60
	3de "	13036	" 1303,60
Suppletiegelden	—	"	10,80
Bagage	—	"	15,70
Bestelgoederen	kilo 98	"	3,56
Koopmansgoederen	" 1773410	"	405,28
Diversen	—	"	119,16
Totaal			f 3205,70

Samarang. — De opbrengst van het vervoer op den spoorweg Samarang-Vorstenlanden, over de maand April 1872, is geweest als volgt:

	Aantal of gewicht.		Opbrengst.
Gewone reizigers	1ste klasse	291	f 1532,20
	2de "	1547	" 4674,80
	3de "	28408	" 16115,71
Militairen	—	511	" 407,52
Suppletiegelden	—	—	" 425,60
Bagage	kilo 10907	"	211,71
Bestelgoederen	" 3157	"	544,70
Koopmansgoederen	" 4831063	"	32294,03
Rijtuigen	—	9	" 254,40
Paarden	—	40	" 162,55
Klein vee	—	47	" 97,55
Diversen	—	—	" 5854,95 ^b
Totaal			f 62566,72^b
			(Jav. (ovr.))

Middel tegen walang-sangit.

In de Javasche Courant werd een paar maanden geleden gemeld dat een controleur in het Palembangse walang-sangits door zweedsche teer uit de padie verdreven heeft.

Ik heb het genoeg te kunnen melden dat hetzelfde mij ook gelukt is.

De walang-sangits werden in twee pirings van mijne sawahs ontdekt, waarop ik terstond een idjoe-touw in de zweedsche teer liet dompelen, welke ik door twee man aan de uiteinden vastgehouden over de padie liet strijken; vervolgens liet ik eenige teer bij de opening gieten, alwaar het water in de piring loopt en niet, zoo als voorgeschreven werd, in elke plant een druppeltje.

Na twee dagen waren de walang sangits verdwenen en verschenen ook niet in het andere gedeelte van het veld.

Ik hoop bij eene volgende gelegenheid wederom zoo gelukkig te zijn en zal daarvan in het tijdschrift kennis geven.

Padang, Mei 1872. (Tijds. v. k. Ind. land. gen.)

Samarang, 21 Juni. De ontvanger der In- en Uitgaande Rechten te Samarang belast fotografische portretten bij den invoer met een recht van 60%, en taxeert de was 50% hooger dan zijn voorganger.

Een inlander in de afdeling Demak werd door zijn Loerah verdacht een opiumsmokkelaar te zijn. Om zich te overtuigen, bracht de Loerah hem in den avond van den 20en dezer een bezoek en begon met hem te schuiven. Eensklaps stooft de verdachte op, omdat hij het geluid van eenige onaanname stemmen bij zijn huis had gehoord, en buiten komende zag hij eenige volgelingen van zijn gast, den Loerah, allen gewapend. Hij greep onmiddellijk een lans, stak den Loerah dood, wondde eenige anderen en sprong toen in een klapperboom.

Maar aan den voet van den boom bleven de vijandige dessagenooten. De schuldige wachtte vergeefs op hun vertrek. Wat moest hij doen? Hij bezon zich, vond een middel om zich voor het laatst te wreken, en bracht dat ten uitvoer door naar beneden te springen in de hoop dat hij aldus ten minste nog een zijner aanraders wonden zou.

Het liep echter voor hem zelve het ongelukkigst af: met een gebroken ruggegraat kwam hij op den grond.

Hij wordt nu in het stadsverband te Samarang verpleegd.

Liefdadigheid. Met groote vreugde deelen wij mede, dat er te Solo reeds ongeveer f 8000 is bijeengebracht voor de noodlijdenden in de omstreken van den Merapi. De Chinezen ter hoofdplaats alleen hebben f 1800 geofferd. Het initiatief werd weder genomen door Mr. R. N. d' Abo; per-

soonlijk ging die menschevriend met een inteekenlijst van huis tot huis rond.

Uit Probolinggo is van een onbekende een liefdegift van / 75.— ontvangen. (Loc.)

Naar wij vernemen, heeft de Ontvanger der In- en Uitgaande Rechten te Samarang het voornemen, om te vragen op wachtgeld gesteld te worden.

Militaria. Uit Willem I meldt men ons:

De op den 17en dezer gehouden groote parade ter eere van onze geëerbiedigde Koningin had des morgens voor het vereenigde garnizoen alhier plaats en werd opgeluisterd door het fraaiste weder.

De troepen, na geïnspiceerd te zijn, defileerden voor onzen beminden kolonel, in de grootst mogelijke orde en regelmaat.

Echter is het opgevallen dat er geen enkele officier van gezondheid bij tegenwoordig was, er raakte een trompetter der artillerie van zijn paard, de hulp van een geneesheer was ditmaal niet noodig, doch zij had noodig kunnen zijn.

Hoer het ook zij, wij vinden de tegenwoordigheid van een geneesheer bij dergelijke troepen-vereenigingen noodzakelijker dan die van den hospitalsmeester die zijne werkzaamheden, slechts door één adj.-onderoff. gesteeund, verricht, dus zijnen tijd veel beter kan gebruiken, en bij een parade waarlijk wel gemist kan worden.

De dag is verder ordelijk afgeloopen, en in de Societeit met een thé-dansant besloten.

De *Ontvanger* der In- en Uitgaande Rechten te Samarang heeft, tengevolge van zijn vreemde taxaties, reeds een notariëel protest uitgelokt. Van de vele staaltjes ons medegedeeld, vertellen wij er twee over: van één firma taxeerde hij de goederen tot 50 pCt. boven den verkoopprijs, van een andere taxeerde hij eenige hamers op / 2 per stuk, en alzoo op / 1200 de geheele partij, maar eindigde met een taxatie à / 100. Boleh tawar! Het is meer dan dadelijk dat de Ontvanger nagenoeg alle zaakkennis en besef van zijn positie mist.

(Loc.)

Samarang, 26 Juni. De *Ontvanger* der In- en Uitgaande Rechten blijft nog altijd in gebreke, bewijzen te geven van zijn onpartijdigheid of kennis van zaken. Sommige artikelen worden 100 pCt. beneden de factuurswaarde getaxeeerd; anderen 50 pCt. daarboven. Het zou aanbereiling verdienen, bij den tegenwoordigen stand van zaken, om het bedrag der taxatie van inteklaaren goederen afhankelijk te stellen van een worp met dobbelsteenen; dat won veel tijd en redekaveling uit, beledigt het gevoel van billijkheid zeker niet meer dan de tegenwoordig nog gevolgde practijken, en is veel amusanter.

poorwegzaken. Hoewel de gelegenheid tot verzending van goederen en producten van Djoeja naar Samarang per spoor reeds sedert eenigen tijd bestaat, wordt daarvan nog niet door allen gebruik gemaakt en prefereren verscheidene planters nog de oude wijze van transporteeren omdat ze goedkooper is, al brengt men zelfs renteverlies in rekening. Zoo wordt door de suikerfabriek P. het product nog met karren afgevoerd. Zoo wordt door den huurder van een koffieland op 8 palen afstands van Klatten de koffie met picol-paarden naar Samarang geëxpédieerd. Een rijtuig dat ter reparatie van Djoeja herwaarts gezonden moest worden, spu per spoor met het transport naar het station / 45 of / 48 gekost hebben, de eigenaar prefererde echter het voertuig met sapies te doen vervoeren waarvoor hij / 14 gul-

den betaalde. Zou het niet in het belang van de Spoorwegmaatschappij zijn dat de tarieven eens werden nagezien en zoodanig gewijzigd dat men ten minste even goedkoop per spoor kan vervoeren als met koelies, grobakken of picol-paarden?

(Loc.)

Van een passagier der *Prins van Oranje* ontving de *Locomotief* 't volgende schrijven.

Aden den 30 Mei 1872.

Mijn waarde Redacteur!

Vernemen in weinige woorden (93o F. wekken niet veel schrijflust op) de avontuurlijke lotgevallen van ons stoomschip *Prins van Oranje*, sedert wij Batavia's reede op 8 Mei jl. verlieten.

Het schip ging in de eerste dagen bedaard en kalm zijn weg, maakte niet meer dan 60 D. mijlen per etmaal, want onze beleidvolle kapitein Braat wilde niet te veel vergen van het twijfelachtige schroefvermogen. In weerwil daarvan ontviel ons in 't twaalfde etmaal (Vrijdag 17 dezer te middernacht) het eerste blad.

Den folgenden morgen teekende het bestek 6o 59" Z. Br. en 68o 52" O. L. alzoo op een der minst bezochte onherbergzame streken van de Indische zee.

Niet zonder bezorgdheid zotten wij de reis met de drie resteerende bladen voort.

Het lot van 300 opvarenden (waaronder 34 passagiers benevens 31 kinderen plus 4 zuigelingen, behoorende tot de 1ste klasse) was geheel afhankelijk van het behoud der ellendig proefhoudende bladen; we waren ruim 40 D. mijlen van knap Guardefui verwijderd.

Vier dagen later (22 Mei) ontviel ons ook het tweede blad op ongeveer 1o 5" N-Br. en 57o 10" O. L.

Wij sukkelden gelukkig den gevreesden stiltegordel door, toen op 23 Mei op 3o 38 N-Br. en 56o 11" O. L. ook het derde blad ons verliet. Maar gelukkig alweder, dat weinige uren daarna de Z. W. Passaat krachtig doorkwam en het eenig overgebleven blad ons voorbij kaap Guardefui en in de Golf van Bab-el-Mandeb voerde.

Wij hoopten toen veilig Aden te zullen bereiken, en maakten er ons een feest van, om na al de ondervonden wederwaardigheden op Woensdag morgen te Aden aantekomen, toen in 't gezicht der rotsen op ongeveer 12 D. mijlen afstands ook het laatste blad den avond te voren den weg volgde zijner diepgesonken kameraden en de boot op den effen waterspiegel drijvend bleef liggen, want ik teeken hierbij aan, dat al de bladen onder kalm weêr en in kalme zee afpeiden.

Een boot werd bemand en uitgezet om te Aden assistentie te gaan vragen, want zeil- en stuurvermogen beteekenen hoegenaamd niets op het kolossale lichaam der *Prins van Oranje* tenzij misschien bij fellen bries, welke in deze streken niet te verwachten is.

Gelukkig dan ook, dat wij bij het aanbreken van den dag reeds een stoomboot ontdekten, die het Engelsche schip *Riga* scheen te zijn, bestemd voor Bombay.

Deze werd geseind en nam ons op sleeptouw, zoodat wij tegen den namiddag zonder verdere ongelukken Aden bereikten.

Hier zullen wij ons eenige dagen of weken in de vriendelijke rothitte mogen koesteren, want de vier verbeterbladen moeten van Port-Said worden geseind en gezonden, eerst daarna kan de reparatie aanvangen.

Wij zijn alzoo in de gelegenheid geweest, het schroef-, reis- en sleepvermogen van de *Prins van Oranje* te ondervinden. Het laatste komt ons het meest veilig voor.

Overigens verdient het fraaie stoomschip alle aanbeveling! . . . . .

Samarang, 18 Juni. Militaria. Men bericht ons dat er bij de Bataillons hier in garnizoen geen aanstellingen tot korporaal mogen plaats hebben, en wel uit hoofde er eerstdaags eenigen van de Kaderechool worden verwacht.

Het incompleet aan onder-officieren en korporals houdt gelijken tred met dat der officieren. En dat bij het 7e marschvaardige Bataillon!

Bij een der Kur. kompagnien van genoemd korps ontbreken o. a. 2 sergeanten en 4 korporals. Moest het dezer dagen marscheren, dat gelukkig niet het geval is, en door het 3e Bataillon gesuppleerd worden, dan zou er van het kader van dat korps al heel weinig overblijven.

— **Reëngagement.** De korporaal-stafhoorblazer G. wiens tijd van dienst over twee maanden expireert, zou bij een reëngagement tot sergeant-stafhoorblazer bevorderd worden.

Deze bevordering schijnt hem niet aantrekkelijk genoeg toe, daar hij de dienst zal verlaten en alsdan zal worden benoemd tot kapelmeeester van de schutterij te Passeroean.

Zoo verlaten veien het leger, om in het burgerlijke leven terug te keeren, lang voordat zij aanspraak op pensioen kunnen doen gelden.

In het behartigen der belangen van den minderen militair, schijnt men het nog niet zoo ver te kunnen brengen om hun toekomst zoodanig te verzekeren, dat zij het doordienen voor pensioen preferen boven het onzekere in eenige burgerlijke betrekking. Die toestand mag niet blijven bestaan en zijn de oorzaken daarvan alleen weg te nemen, door een geheele omwerking van de legio gemaakte verordeningen, waarvan een groot deel als niet houdbaar moet worden afgeschaft.

(Saw. Conr.)

Samarang, 19 Juni. Vergadering. Heden avond vergaderen te Solo het hoofdbestuur van het Indisch Landbouw genootschap en het bestuur van het eerste Landbouw Congres.

Samarang, 21 Juni. Veroordeelden. De tot gevangenisstraf veroordeelde Fontien die door zijn mislukte ontvluchting naar Singapora nog al van zich heeft laten spreken, wordt met de heden van Batavia verwacht wordende boot hier aangebracht.

Dit geeft ons aanleiding tot het doen van twee vragen betreffende de centraal-gevangenis.

Is het gebouw, wat ruimte en aanleg betreft, wel geschikt voor het doel waarvoor het gebezigd wordt?

Is het besnoemen van een Directeur voor dat gesticht niet allerwenschelijkst?

Wij zullen hierop nader terugkomen, want ook de bewoners van dat gesticht, zijn wat behandeling in 't algemeen betreft, onze aandacht waardig.

(Saw. Conr.)

Samarang, 24 Juni. Doodstraf. Door het Hoog militair gerechtshof is het vonnis van den krijgstraad te Samarang bekrachtigd, waarbij de Kur. militair Koehg tot den kogel is veroordeeld.

Door tusschenkomst van den heer pastoor is gratie gevraagd.

(Saw. Conr.)

Samarang, 26 Juni. Voordracht. Gister avond hield de Kur. fuselier de Girardin een voordracht, afgewisseld door een paar chansonnetten, op een aardige wijze voorgedragen door den Eur. fuselier Scheurleer.

De voordracht werd door de Girardin met takt en op een aangename wijze behandeld.

Hij besprak daarin het leven van den Eur. soldaat in Indie, de weinige degelijke afschijng, de verhouding tot de burgerij, de verdiensten van het leger, de weinige sympa-

thie bij Néerlandach aristocratie enz. Hij riep zijn kameraden op, om door eendrachtige samenwerking en nuttige afschijng, het bestaan der circulaire van 1871 No. 52 (voor dronkenschap) noodeloos te maken en verzoekt allen mede te werken tot de wederoprichting van een gymnastie- en scherm-school. Hij vond de oorzaken van veel kwaad gelegen in het vervelende kazerne-leven en totaal gemis van nuttige uitspanning, waaronder een doelmatige leesbibliotheek gerangschikt werd. In 't kort, de licht- en schaduwzijde werd vrij juist wêar gegeven; uit hem sprak de geest van zoo velen, die het goede willen, door verveling niets beters weten te doen dan naar de kantine te gaan en daar afschijng zoeken. Door ernst en luim, wist hij zijn auditorium tot 10 uren te bezorgen en bezorgden zij, de Girardin en Scheurleer hun kameraden en superieuren een zeer aangename avond.

Het is te wenschen dat het goede uit die voordracht in toepassing wordt gebracht opdat de Eur. soldaat van ons verdienstelijk leger zich kan ophaffen en zijn stand eer aandoen.

(Saw. Conr.)

Militaria. Het houden van voordrachten begint reeds meer bijval te vinden en maken wij er gaarne melding van dat de Kur. militairen met name de Girardin, Scheurleer en Stillebroer zullen trachten om door periodieke voordrachten meer afschijng in het eentoonige kazerne leven te brengen. Dit juichen wij toe.

Wij maken er alleen melding van, opdat zij in hun ijverig poges zullen worden ondersteund. De geest wordt goed, de chefs geven het voorbeeld reeds tot die ondersteuning en verwachten wij dan ook dat de anderen zullen volgen. De kantine moet de uitspanningsplaats worden van den minderen militair; eerst dan beantwoordt zij aan haar doel.

Dit goed voorgaan doet stellig goed volgen.

(Saw. Conr.)

Men schrijft ons van Kediri dd. 17 dezer:

De laats hier gevallen, vorkwikkende regenbuien doen de hoop koesteren op een voordeligen tabaksoogst. Men maakt hier groote toebereidselen den vertrekkenden heer van Prehn Wiese eene afscheidspartij aanbieden. Dit moge vreemd klinken, met het oog op de vele en gegronde klachten gedurende zijn bestuur gerezen over plaatselijke onveiligheid, die tegenstrijdigheid vervalt, wanneer men weet, dat de heer van Prehn Wiese zeer innemende eigenschappen bezit, welke hem bemind maakten. Men kan een zeer beminnelijk mensch zijn, charmant in den omgang, maar daarom toch die eigenschappen missen welke een flink resident vormen. De nieuwe titularis, dien men spoedig hier verwacht, heeft niet alleen veel te verbeteren; maar zal ook in de gelegenheid zijn, zooveel als mogelijk te redresseeren, wat onder het vorige bestuur verkeerd werd ingezien.

Men hoopt hier o. a. dat de resident Bosscher eens zal onderzoeken, welke de redenen zijn van het ontslag van den wedonoh van Djambean.

Deswege circuleeren hier geruchten, welke den Regent van Kediri niet tot eer verstreken en — zijn zij waar? — tot bewijs kunnen dienen dat inlandsche, aan een Regent ondergeschikte hoofden, dezen niet weinig naar de oogen moeten zien, oogendienars, slaafsche opvolgers zijner bevelen moeten zijn, willen zij niet als onbruikbaar aan den dijk worden gezet. Zoo verhaalt men hier o. a. dat de Wedonoh van Djambean zijne dochter heeft uitgehuwd aan den Pateh van Blitar, in strijd met het verlangen van den Regent van Kediri, die haar toevallig had gezien en niet onduidelijk zijn wensch had te kennen gegeven, haar een plaatsje interimeen in zijnen Dulu. Sedert dien tijd kon de flinke wedonoh geen goed meer doen en zou hij ontsla-

gen zijn ten gevolge der vele, tegen hem ingediende klachten.

Dezer dagen ontving hij zijn nieuw tennis, voorgeschreven voor wedonoks, dat hem / 400 kost, maar hetwelk hij thans niet meer dragen mag. Intusschen zou welser een wedonok zijne dochter niet hebben durven weigeren aan een Regent — en deed hij zulks — er zoo goedkoop niet zijn afgekomen; wel een bewijs dat de toestanden der inlandische maatschappij, op het gebied van recht en billijkheid toch verbeterd zijn, alhoewel zij nog niet zijn, zooals zij wezen moesten. Naar men mij mededeelt, zou de wedonok zich gewend hebben tot Z. E. den Landvoogd maar in zijn request niet eens hebben gezinspeeld op de eigenlijke buweegreden van zijn bekomen ontslag uit 's Lands dienst, waaruit men tot de gevolgtrekking zou komen, of dat die geruchten loutere verziensels zijn of, wat ook wel mogelijk is, 's mans eerbied en onderdanigheid zoo verregaan, dat hij die zaak niet durft aanteroeren, zelfs niet waar het geldt zijn goet, maar met voeten getreden recht te verdedigen. Wat daarvan de waarheid is zal, wel spoedig aan het licht komen.

Men schrijft ons van Banda dd. 14 Juni:

Eenigen der voornaamste ingezetenen hebben dezer dagen een belangrijk besluit genomen en daaraan reeds een begin van uitvoering gegeven.

Er is namelijk na dien advocaat en procureur bij het Hoog Gerechtshof van Ned. Ind., den heer Meester H. O. van der Linden (tot het behandelen voor den Raad van Justitie alhier eener perk-zaak) tijdelijk te Neira aanwezig, opgedragen geworden om bij memorie den aard en de inrichting van gemeentelijke instellingen uiteenzetten, benevens een schets van een Gemeente-bestuur voor Banda op te maken.

Het voornemen is verder, om, wanneer aan die opdracht zal zijn voldaan, zich door tusschenkomst der Indische Regering tot Z. M. den Koning te wenden, met het eerbiedig verzoek om de eigenlijke Banda Eilanden of Bandagroep met een Gemeente-bestuur te begiftigen.

De Raad van Justitie heeft een drukken tijd gehad met het bescheiden van civiele, waaronder reeds lang hangende, geschillen, en is er alzoo een weinig schoon schip gemaakt. — De aanwezigheid van een rechtsgeleerde ter plaats heeft Banda de onmisbaarheid eener rechtspraak door mannen van het vak op nieuw en met vurig verlangen naar verbetering van den Rechtstoestand doen gevoelen.

De Raad doet haar best, en daarmee al hetgeen wat men van haar verlangen kan, tevens haar afsaatbrief, naar de rechtsgeleerdheid is, hoewel de Regering ook het tegendeel schijnt te meenen, eene wetenschap.

Waar halen de administratieve ambtenaars, de militair, de perkenier, de ex-stoomboot kapitein, de ex-scheepdocter en gepensioneerde Kapitein der Infanterie, hante rechtskennis van daan, zonder opleiding, zonder boeken, gebonden daarenboven aan een reglement op de manier van procederen zoo vol van verouderde vormen, stadshuiswoorden en verwijzingen dat het, zonder toelichting, een ware doolhof is.

Dat het hart bij de Bandasche rechters op de rechte plaats zit en zij met den tijd ook willen medegaan, moge blijken uit het besluit door den Raad genomen, om de langzame wijze en 't ontbreken der vereischte middelen tot spoedige rechtsbedeeling in aanmerking genomen, de preventief gedetineerden voor misdrijven, waarop mindere dan tuchthuisstraffen zijn gesteld, uit de voorloopige bechtens te ontslaan.

Zoo dan zijn burgers, zoowel als landcollegien gelijktijdig begonnen om de bakens te verzetten na de getijen van

„monopolie“ en *opdrangen onder nadere goedkeuring*“ verloopend zijn.

Moge Banda zoo voortgaan en de kolonisten eindelijk het erfgoed hunner stamvaders *salles eigen kracht*“ zoolang ter zijde gelegd, met beide handen opnemen, tot zegen voor de plaats, en tot bewijs voor 't Kolonial staatsbeleid, dat zelfbestuur een machtige drijfveer tot materiele zoowel als intellectuele inspanning is, waardoor welvaart en tevredenheid op den vulkanischen bodem van 't zonnig Indië even gezond kan tieren als het sinds eenwen deed op den kleigrond van 't nevelachtig Nederland.

(Soer. Cour.)

Soerabaja, 19 Juni. *Vrije arbeid.* Aan den luitenant der Chinezen alhier Tjoa Sien Hie is vergunning verleend tot het oprichten eener vrije suikerfabriek te Tawan Sarië, de plaats waar vroeger het geboaw voor de munt heeft gestaan. Dit is een gevolg van het gouvernements-besluit, waarbij is toegestaan dat de inlanders hun gronden mogen verhuren ook aan niet-inlanders, van welke bepaling door genoemden luitenant gebruik is gemaakt met het gevolg dat de aanbidding van gronden veel grooter is, dan door hem kan geaccepteerd worden. De inlanders toch hebben spoedig begrepen, dat op deze wijze voor hen de meeste winst van hunne velden is te behalen, daar zij er een goeden huurprijs van maken, en vervolgens op hun eigen land als dagloners werkzaam zijnde, nog genoeg verdienen om in hun behoeften te voorzien en hun gesinnen te verzorgen, terwijl zij bevrijd zijn van alle zorg voor bemesting etc. en geen mislukking van den oogst behoeven te vreezen. Men late gerust den inlander meer vrije beschikking over zich zelve en zijn eigendom; hij zal wel weten er de meeste vruchten van te trekken en geen tak van landbouw of nijverheid behoeft er onder te lijden.

(Soer. Hbl.)

Soerabaja, 20 Juni. Uit Modjokerto wordt ons geschreven, dat ook daar de politie op verre na niet in staat is, aan haar verplichting te voldoen en de veiligheid te verzekeren, en dat daar in een kort tijdsverloop twee belangrijke diefstallen met braak hebben plaats gehad, waarvan de daders nog op vrije voeten zijn.

Den 18en dezer had 's nachts een operatie plaats der woning van den op dienstreis zijnden ingenieur van den waterstaat, waarbij een ijzeren geldkist werd uit het huis gedragen en opengebrouwen en alles daaruit ontvreemd. De geldkist werd ledig terug gevonden en in de onmiddellijke nabijheid er van een zak kopergeld, die den dieven voor het vervoer waarschijnlijk te bezwaren was voorgekomen. Uithoofde de afwezigheid des ingenieurs kan nog niet worden opgegeven hoe groot de ontvreemde geldswaarde is, die echter tot het brutale der daad niets afdoet. Men bedenke toch dat het huis werd bewaakt door drie bedienden en een mandoor, welke laatste de dieven, die vier in getal waren, op het lijf is gekomen, doch door hen zoodanig is toegetakeld, dat hij 's morgens bewusteloos werd gevonden.

Kenige dagen vroeger was bij een particulier ingebrouwen, bij welke gelegenheid goederen ter waarde van ± / 150 werden gestolen. Zoowel dit huis als dat bewoond door den ingenieur, verheugt zich in de onmiddellijke nabijheid eener gardoe. Laatstbedoelde woning heeft het vorige jaar ook de aandacht der hoeren dieven getrokken, en is toen voor circa / 1000 bestolen, maar ook die booswichten zijn nimmer gevat; geen wonder dat de lust tot herhaling zich doet gevoelen, waar de kans voor bestraffing zoo gering is.

Nog een andere klacht is uit dat district herkomstig, namelijk dat tot heden de cultuurpercenten aan de inlandische ambtenaren nog niet zijn uitbetaald, hetgeen ten vorige

are om dezen tijd reeds lang had plaats gevonden en den besten invloed op den ijver der maanen heeft gehad.

Een groot feest zal, naar wij vernemen, aanstaande Zaterdag den 22 dezer, te Kediri den vertrekkenden resident, den heer v. Prehn Wiase, door de inwoners der hoofdplaats en tabakbereiders in het gewest, worden aangeboden. In den regel wordt het als een certificaat van goed gedrag aangemerkt, wanneer een bestuurshoofd, bij vertrek van het laatste tooneel zijner handelingen, blijken van genegenheid der bewoners ondervindt; het geven van een afscheidsfeest is een bewijs van genegenheid. Hoe is nu het feest te rijmen met de vele klachten bij herhaling uit Kediri over het bestuur aangewezen? Hebben misschien de laatste gunstige tabakjaren de hoofden aldaar op hol gebracht?

(Soer. Hbl.)

Soerabaja, 22 Juni. Verwarring in de rechtspraak. Gister kwam ons ter hand een dagvaarding van den officier van Justitie bij den Raad van Justitie alhier aan een Chineesch werkman, ter zake der betaling van de verschuldigde belasting op het bedrijf over het jaar 1872, ten bedrage van f 3,00 plus de voor te late betalen verschuldigde boete van f 0,30, alsmede de kosten van het exploit die f 3,50 bedragen. Daar hebben wij nu niets tegen dat de kosten der dagvaarding twee dubbeltjes hooger zijn, dan de verschuldigde hoofdsom benevens de boete, maar het komt ons vreemd voor, den officier van justitie bij den raad van justitie te zien ageren, in een boeteszaak beneden f 25. Wij hebben toch altijd in den waan geleefd, dat overtredingen van algemeenen aard, waartoe ook behooren alle bepalingen op het stuk van 's lands middelen en pachten, gepleegd door inlanders en met dezen gelijk gestelden, behooren tot de kennisname van den landraad tenzij de overtreding begaan is door inlanders van aanzien bedoeld bij staatsblad 1867, No. 10 art. 3, welke personen voor den raad van Justitie compareren. Tot deze laatste klasse behoort echter de door ons bedoelde Chineesche werkman niet. Dat ook de leden van den gurechte de zaak aldus beschouwden, scheen ons toe uit de bekende zaak van den Chinees Ho To Ko, eveneens aangeklaagd van overtreding der bepalingen op het stuk van 's lands middelen en pachten, en deswege voor den landraad te recht gesteld en gevonnisd. Nu is het niet mogelijk dat dezelfde soort van misdrijven door gelijke soort van personen bedreven, door verschillende rechtbanken moet worden berecht. En dus schijnt het ons dat of Ho To Ko voor den verkeerden rechter heeft terecht gestaan, in welk geval zijn vonnis moet worden vernietigd en de landraad wegens animatiging van rechtsmacht moet worden gecorrigeerd en aansprakelijk gesteld voor alle kosten en verliesen die door haar animatiging zijn geleden, of dat de thans besproken dagvaarding van den verkeerden rechtspersoon is uitgegaan, die dan ook alweder verder zou gegrepen hebben dan hem is veroorloofd, in welk geval die dagvaarding als nietig is te beschouwen. Het is niet te denken dat er geen behoorlijke grenzen zouden bestaan, die aanduiden waar de rechtsmacht onzer verschillende tribunalen aanvangt en eindigt, en het is evenmin te denken dat aan de leden onzer rechterlijke macht niet zou bekend zijn, waar die grenzen zijn gelogen. De beide door ons genoemde gevallen toonen echter aan dat hier twee verschillende rechterlijke lichamen zich met de berechting van geheel gelijke delicten bezig houden, hetgeen voor het oog der wereld een groote verwarring in de toepassing van het recht daarstelt, die voor het prestige der rechterlijke macht niet anders dan nadelig kan zijn. In het algemeen belang en vooral ten nutte der in deze zaken betrokken rechtspersonen vestigen wij hierop de aandacht, opdat de toebredeling van het recht voortaan gelaten wordt aan den bevoegden rechter. Wordt de dagvaarding van

Lim Tian San niet ingetrokken dan zullen wij 't er voor houden, dat Ho To Ko door een onbevoegden rechter is veroordeeld, en houden ons overtuigd alsdan het over hem door den landraad geveld vonnis, nog vernietigd te zien.

(Soer. Hbl.)

Balische brieven.

Boelèng 14 Juni 1872.

Geachte Redakteur!

Ge hebt zeker reeds vernomen dat de «Java» van de Gouvernements-Marine, of, gelijk de inlanders hier zeggen, van de «Stengah Kompagnie» ons een bezoek gebracht heeft. Op een buitenpost is de komst van een stoomboot altijd een évènement, dat harten en monden in beweging brengt. In uw druk Soerabaja met zijn ru-teloos bezette logementen, zijn onafgebroken vendutie's, concerten, bals enz. enz. zijt ge zeker boven dergelijke «kinderachtigheden» verheven. Als ge echter eens een maandje onder ons moest wonen en niets van dat alles, zelfs niet een rijtuig of bendij of tjakarveer, de u omringende stilte komt afbreken, dan — ja dan zoudt ge met ons naar Pabéjan (tolhek, gelijk hier de meeste strandplaatsen heeten, waar voorheen een shabandar woonde) loopen om een stoomschip op de ree te zien komen, en nieuwsgierig den ersten den besten Balinees, Arabier, Boeginees, Javaan, of Maleier te vragen wat er aan de hand is; of zoudt ge denken van niet?

Ditmaal was er niets aan de hand. Althans niet voor ons. De Java kwam maar even aan om den Assistent-Resident af te halen die sedert met den Kommissaris voor de zaken van Bali en Lombok oostwaarts vertrokken is, om een tusschen de vorsten van Sasak (Lombok) en Kaloengkoeng gerezzen geschil te helpen bijleggen. Naar het zeggen van de Balineezen hier stonden die twee «gekroonde» hoofden reeds kant en klaar om elkander met de piek in de hand tot rede te brengen. Terwijl in Karengasem — ge weet, dit gedeelte van Balie staat onder de heerschappij van Lombok — de lansen en geweren in orde gebracht werden, haastte de Radja van Kaloengkoeng zich — overtuigd van zijn minderheid — om in zijn rijk de noodige bentengs op te werpen. Hoewel laatstgenoemde het Hoofd van Bali heet («geestelijk» hoofd gelijk veelal ten onrechte gezegd wordt), is zijn land wel het kleinste en onbeduidendste van de negen rijken waarin Bali verdeeld wordt. Als ik goed heb gehoord, dan heeft hij slechts over ± 6000 weerbare mannen te beschikken terwijl Karengasem alleen — dus zonder de 70 à 80,000 van Lombok — er ruim 30,000 op de been kan brengen. Dus veel heeft de Déwa-Hagoeng — gelijk men hem noemt — niet in te brengen. Ook op hulp van buiten kan hij weinig rekenen. Althans, ik geloof niet dat de overige vorsten, die van Gijanmar misschien uitgezonderd, lust zullen hebben om hem bij te springen. Integendeel, ik houd 't er voor dat zij zich — in stilte natuurlijk — uit puur genoegen de handen zouden wrijven, als zijne Heiligheid (men geeft hem ook den titel van Batara) eens een duchtig pak slaag kreeg.

Intusschen, zoo ver zal het, althans ditmaal, niet komen. Het volk is hier algemeen zoo bang voor de Kompagnie, dat 't den Resident van Banjoewangi zeker weinig moeite zal kosten, om der zaak eens vreedzame oplossing te geven. Een verstandig, bedaard Kommissaris, kan van de lui, ook al heeft hij geen «leger» bij zich, alles gedaan krijgen. Expeditie's zullen in den regel alleen dan noodig zijn, als de zaken in hun begin verkeerd worden aangepakt. Maar — geen politiek. Me dunkt, ik lees op uw gelaat, dat ge verlangend zijt om de aanleiding tot dit tweegerocot op groote schaal te kennen. Nu, die kan ik u in een paar woorden noemen. Een dozijn bollen opium! Eene hoogst gewichtige kwestie dus. Zie hier de verklaring. Voor nu

omstreeks acht maanden, verzond de vorst van Lombok, of liever een zijner distriktschouffiers, eene volle kist opium naar Mengoei op Bali. Vroeger had zulk vervoer zonder de minste formaliteit — dus zonder aangifte of visitatie — plaats. Sedert echter de meeste vorsten, op het voorbeeld van Boeléléng en Djambura, geregelde pachten hebben ingevoerd, is ook de doorvoer aan zekere bepalingen onderworpen. Nu verklaren de mannen van Sasak, die bedoelde kist aan haar adres moesten bezorgen dat zij op de grens van Kaloengkoeng behoorlijk aangifte gedaan hebben, doeh dat zij wat verder het land in door het volk van den Déwâ Hagoeng overvallen en zonder meer van hun last beroofd werden. De Kaloengkoengers daarentegen beweren dat in de kist, bij nadere visitatie, twaalf (of meer of minder, zooals 't met die vertelsets gaat) bollen ontbraken, die in de eene of andere dessa moeten verkocht zijn. Wie hier de waarheid spreekt, weet ik niet. Ook de stemmen der inlanders zijn daaromtrent verdeeld. Het zou mij echter niet verwonderen als de Kaloengkoengers, van wier lange vingers wel meer wordt verteld, de schulden waren. We zouden daarvan zeker naders vernemen, als het Gouvernement, ook naar aanleiding van deze gebeurtenis, besluiten kon om in elk van de Balische rijken een ambtenaar te plaatsen. Er kan dan niets gebeuren zonder dat de regeering er kennis van draagt, en mocht er iets gewichtigs voorvallen — vóór nog een stoomschip als de „Java" tijd had om van Batavia naar Soerabaja te stoomen, zou de zaak in de meeste gevallen zeker reeds tot een goed einde zijn gebracht.

Doch, ook nog in andere opzichten zou eene dergelijke regeling iets goeds uitwerken. O. a. bestond er dan kans op om eindelijk eens begaan- of berijdbare wegen over Bali te krijgen. Nu ziet 't er in dit opzicht nog erbarmelijk uit. Als ge mij soms niet wilt gelooven, vraag 't dan maar eens aan den Inspecteur voor de vaccine, die in het begin dezer maand een tocht over dit eiland gemaakt heeft, en wiens reisverlag zeker vol zal zijn van „enorm diepe ravijnen", „kolossale steenen", „stijle hoogten" en kali's „tot zoo ver". De inlanders zullen uit zichzelf daarin zeker nooit verandering brengen, wel weten zij drommels goed dat 't langs goede wegen beter loopen en reizen is dan langs slechte, maar ze vallen liever tienmaal over een steen dan hem eenmaal op zij te leggen. Ik geloof echter wel dat een goed voorbeeld hen spoedig voor de zaak zou winnen.

Die reis van den Inspecteur was ons overigens een vernieuwd bewijs hoe het Gouvernement zich met kracht de belangen van dit volk gaat aantrekken. Een van de grootste landsplagen zijn zeker wel de pokken, die hier op geregelde tijden terugkeeren en in dit land van honden en varkens telkens de grootste verwoestingen aanrichten. Volgens de Boeléléngers maakt deze ziekte eenmaal in de tien jaar hare rondreis om het eiland, waarom men dan ook hier bij tijdsbepaling geregeld spreekt van hagenit eene junkte) d. i. een tijdvak van tien (volgens anderen zeven) jaren. De pokken hebben zich zoodanig met het volksleven vereenzelvigd, dat 't haast schande is ze niet gehad te hebben. In elk geval wordt het ongeoorloofd geacht om zich van voorbehoedmiddelen, met name onze vaccine — te bedienen. De straf volgt in de andere wereld. Zoodra n. l. iemand gestorven is, wordt hem door Jama's klerk gevraagd, of hij op aarde zijnde ook de pokken heeft gehad. Blijkt 't nu dat dit niet het geval geweest is, wijl de persoon in kwestie ze door een of ander middel van zich geweerd heeft, dan wordt hij zonder verder onderzoek verbannen naar de plaats, waar allen saamkomen „wie zich aan de adat des lands vergrepen hebben." Onder deze omstandigheden kunt ge u voorstellen dat 't gansch niet zoo gemakkelijk gaat om hier de vaccine in te voeren. In Boeléléng en Djambura

bestaat ze reeds sedert jaren, maar 't heeft moeite genoeg gekost, en nog zijn er geheele streken waar de lui, als 't maar even mogelijk is, zich schuil houden, zoodra de mantri tjarjar in aantocht is. 't Was daarom ook een goed idee van het Gouvernement om eens een man van 't vak naar Bali te zenden, met de opdracht, om zich met de verschillende vorsten over deze zaak te verstaan. Een vorst gewonnen is veel gewonnen. Zoo even verneem ik dat ZEd. Gestr. overal vrij goed ontvangen is, en zijn voorstel niet minder. Zelfs moet een der radja's hem hebben verzocht om maar terstond in het paleis met 't inenten een begin te maken en zodoende den minderen man tot navolging aan te sporen. Me dunkt dat geeft goede hoop.

Overigens is heer geen nieuws. We leven voort in eene rustige rust, alleen na en dan afgebroken door het knetteren van — een ferme regenbui, die we wel niet gewoon zijn in deze maand, maar daarom toch met vreemde begroeten. Als we die malische druppels zoo voor ons zien neervallen en dan aan Soerabaja denken, dan gunnen we u van harte die drukke drukte, waarvan ik straks zoo jaloersch scheen. Zoo heeft ieder 't goed, als men slechts met dankbaarheid geniet, wat men en zooals men 't ontvangt.

Gegroet

I. O. C.

(oer. Hbl.)

Het grooide Sagers. Na talrijke proeven in het klein en in het groot gedurende achttien maanden, die niet weinig kosten na zich sleepten, is het eindelijk gelukt gedurende de twee laatste maanden toe te passen de werkwijze die in het klein reeds goede resultaten gaf.

Eens daarmede ten volle bekend kan die werkwijze zeer eenvoudig genoemd worden, de dagelijks wederkerende nitgaven, dan wel te gebruiken werkrachten, blijven volmaakt hetzelfde, met uitzondering van den aankoop der noodige scheikundige preparaten. In de fabrieken behoeft geene andere verandering gebracht te worden dan het bedekken van de fermenteerbakken om verandering van temperatuur te voorkomen, eene wijziging die op hoogstens 1/100. — per bak te staan komt. Het fermenteren, kloppen, filtreren, koken, geschiedt volgens de oude wijze van fabriceren, echter in korteren tijd; het onderscheid bestaat alleen hierin, dat men bij elk van die hoofdbewerkingen (fermenteren, kloppen, enz.) een verschillend scheikundig preparaat voegt.

De moeielijkheid was voornamelijk deze, dat de hoeveelheid toe te voegen preparaten, geheel afhangt en van de kwaliteit van het water en van deszelfs temperatuur in verband met die van de omringende lucht.

De preparaten eens vastgesteld zijnde, kostte het nog honderd nauwgezette proeven voordat de ware te gebruiken hoeveelheden voor goed konden worden vastgesteld. Eene geringe afwijking van die kwantiteiten leidde dadelijk tot ongunstige resultaten. Door tabellen, waarbij onder de verschillende omstandigheden, de hoeveelheid en de zuivere scheikundige deelen dan wel de sterkte van de preparaten kon worden voorgesteld, was daarom noodig. Ook dit heeft veel tijd geëischt.

Zaterdag den 15den dezer is er eene vergadering van indigoplanters te Djoeja gehouden, waarvan de uitslag in ons volgend nummer zal worden geplaatst, wij ontvingen zulks voor heden te laat. (De Forstenlanden.)

Makassar, 18 Juni. Heden morgen ten 8 ure werd het lijk ten grave gebracht van den opperwachtmeester der O. I. kavalerie *Chavée*. Na eene korte ziekte nam de dood hem weg. Vele officieren wonden de treurige plechtigheid bij; door twee hunner werden bij de grafkuil in korte en krachtige woorden de goede hoedanigheden van den overleden militair herdacht en werd erkend dat *Chavée* een

oppassend soldaat in ruimen zin was, wiens aandenken alzoo bij zijne kameraden als een goed voorbeeld in ure moge voortleven.

(Mab. Hbl.)

Militaria. «De 3de Komp. van het 16de Bataillon hier in garnizoen,» zoo meldt men ons van Padang-Pandjang, «hoeft 't schuin laten leggen; meer dan 40 soldaten zijn dezer dagen in komplot aan den haal geweest, voorgevende dat zij onder hun Kompagnies Kommandant niet langer konden dienen. Een officier, hen achterna gezonden om de belhamels tot inkeer te brengen, kreeg kortweg ten antwoord, dat de kapitein zelf moest komen om met hen te onderhandelen; het komplot nam een vreemd en zelfs dreigend karakter aan. De Bataillons Kommandant nam alsno met den aard der zaak strookende maatregelen, zoodat de troep naar het kwartier kon worden teruggevoerd en in arrest gesteld. Een gedeelte der minst schuldigen is door den Kommandant van het Bataillon gestraft geworden, doch de overigen, 24 in getal, zullen voor den krijgsraad terecht staan; en het is, in het dure belang van de ergerlijk veralpende krijgstuicht in het leger, te wenschen, dat met deze onbetamelijke militairen eens vooral een afschrikwekkend voorbeeld zal worden gegeven. Ik heb den soldaat, hij zij Europeaan of Javaan, lief en houd hem en zijn stand immer in eere; maar ik ben ook beminnar van orde en tucht, in een woord van de handhaving eener goede krijgstuicht.»

Als een vervolg op het bovenstaande kan gemeld worden dat zondag den 2 dezer 24 Javaansche militairen onder gewapend geleide alhier van Padang-Pandjang binnengebracht en naar 's lands provoost gevoerd zijn.

Mislukte aanbesteding. Geen enkel inschrijvingsbiljet is voor het bouwen eener nieuwe brug te Oedjong Karang, noch voor de levering van de voor dat werk benoodigde materialen, bij den Kerstaanwezend Ingenieur ter S. W. K. ingekomen; en het werk zal nu door het dept. der D. O. W. in daghuur gebouwd worden.

Dit feit wedersproekt met een treurig gezicht de grootspraak van sommigen, als zou de ondernemingsgeest op Sumatra uitmuntende vorderingen maken; — het toont ook aan het peil, waarop die «sommigen» staan. *(Swa. Cour.)*

Padang, 12 Juni. Over steenkolen. De Engelschen hebben onlangs in de Chineesche zee proeven genomen met steenkolen van het eiland Laboehan op de Noordkust van Borneo, waaruit is gebleken dat deze van een superieure kwaliteit zijn. Vergeliken met de Newcastle kolen, hebben zij bij gelijke hoeveelheid gelijke snelheid gegeven. Vergeliken met de kolen van Lancashire en North-Wales, hebben zij een voordeel gegeven van een halven knoop in het uur. Te gelijk met de kolen van South-Wales in een wedstrijd gebezigd om eene snelheid van 8 knoopen in het uur te verkrijgen, heeft men 100/0 minder Laboehan-kolen noodig gehad. Te zamen gebruikt in gelijke gedeelten, is de vaart van 8 knoopen in het uur behouden gebleven, terwijl de kolen van South-Wales alleen gebezigd, slechts ongeveer 6 knoopen in het uur konden geven.

Ontrent de Ombilien-kolen blijven de rapporten evenzeer gunstig luiden. Men vernemt thans dat Zr. Ms. stoomschip *Maas en Waal*, na terugkomst ter reede van Zr. Ms. stoomschip *Djambi*, onverwijd tot het nemen van nieuwe proeven onder stoom zal gaan.

Rijstooft. Men schrijft van Indrapoera, dd. 6 dezer: Stellig zal het u genoegen doen te vernemen, dat men hier in de afdeeling bezig is de padie te snijden en dat de oogst buitengewoon gunstig is, zoodat men kan voorzien dat weder verscheidene hongerige magen te Padang en ommelanden zullen worden gespijzigd met de goede gaven, voortkomende

uit een gedeelte der zoo onrechtvaardig bedachte Zuidelijke Afdeeling. Onze ambtenaren houden hier met zeer veel tact de hand aan de rijstkultuur, overtuigd als zij zijn, dat als ze nu bon vouloir der bevolking gehend werd overgelater, gebrek en ontvreedenheid weldra in het land zouden zijn. — De aanvoeren o. a. van koffie en stofgoud uit de Korintjielanden nemen langzaam toe, doch beteskenen nog niet veel.» *(Swa. Cour.)*

Padang, 15 Juni. Ovatie. Zonder te kunnen beoordeelen in hoeverre de redenen, welke Z. E. den Legerkommandant hebben bewogen om den kapitein W. J. G. van Swieten, van het 15de Bataillon hier in garnizoen, bij eene bevordering tot majoor te passereren, juist en billijk zijn, is het ons nogtans aangenaam te vernemen, dat een groot aantal officieren van het bataillon, benevens eenige burgerlijke ingezetenen hebben besloten om den kapitein, die reeds zijn pensioen heeft gevraagd en waarschijnlijk met de boot van overmorgen naar Java en van daar naar Europa zal vertrekken, tot afscheid een blijk van hoogachting en kamernadschap te geven, door hem morgenavond bij fakkellicht en begeleid door de muziek van het bataillon een serenade te brengen.

Wij hebben het genoegen niet den heer v. S. persoonlijk te kennen, maar in 't algemeen wordt beweerd, dat hij als officier en als mensch verdienstelijke eigenschappen bezit. Hij is, als een bewijs voor het eerste, ridder der 4de klasse van de Militaire Willemsorde, en drager van een oeresabel en het eereteken voor bijgewoonde belangrijke krijgsbedrijven.

Kloofnieuws. Men schrijft van Padang Pandjang: «De gemeenschap is thans weder hersteld, met dien verstande nogtans dat ongeveer 4000 inlanders het werk aan den weg zullen volcindigen. Ik wil u gaarne toegeven dat daar veel en met ijver is gewerkt, doch ik ben het ook eens met degenen die oordeelen dat de weg het niet lang zal uithouden. Op eenige plaatsen hebben nu reeds verzakkingen plaats gehad, en als er nog meer regen valt, dan vrees ik voor nieuwe instortingen. Den Resident der Bovenlanden dient nogtans alle hulde te worden toegebracht voor de door ZHEdG. aan den dag gelegde belangstelling in alle zaken welke met de werkzaamheden in de Kloof in verband te brengen waren. De ijver en gewilligheid door de bevolking bij deze aan gelegenheid aan den dag gelegd, is daaraan te wijten dat de Resident haar door woorden en daden wist op te wekken.

«Zoo op het oogenblik liep hier het gerucht, dat de passage door de Kloof weêr voor eenige dagen is gestremd.» *(Swa. Cour.)*

Padang, 5 Juni. Naar wij vernemen, zal de Koffie-afvoer waarvoor zoo ter elfder ure en na zoovels telegrammen eindelijk de toestemming der regering verkregen werd, niet plaats hebben. De aannemers toch zien onder de gestelde voorwaarden geen mogelijkheid de noodzakelijke kosten te bestrijden.

Wij betreuren zulks; gelukkig dat de berichten welke ons uit de Kloof toegezonden worden, ons recht geven te hopen, binnen ongeveer 10 dagen communicatie per padie mogelijk zal zijn. Wordt die hoop bewaarheid, dan zal door de voortvarendheid waarmede het werk tot stand is gebracht, veel ellende welke men in den aanvang moest verwachten, zijn afgewend.

Lt. Zondag werd hier eene vrij hevige verticale aardbeving waargenomen.

Ook Maandag nacht is een aardbeving gevoeld. De horizontale trillingen bewogen zich in eene richting van N.—Z.

Padang, 8 Juni. Uit de Kloof wordt bericht, dat men tegen 15 Juni a. s. met het geheele werk gereed hoopt te zijn. De transportaannemer heeft den Koffie-afvoer hervat, al is het dan ook op kleiner schaal, dan oorspronkelijk door hem was ontworpen. Algemeen wordt de ijver waarmee het werk ten uitvoer gebracht, en door de Europeesche opzieners is geleid ten zeerste geprezen.

Padang, 15 Juni. Padang's garnizoen verliest een zijner beste leden. Kapitein van Swieten heeft pensioen gevraagd.

Waar een man als hij gedwongen wordt den degen afteleggen, waar geen smet aan kleeft;

Waar men plotseling geplaatst wordt tegenover het feit dat er personen zijn, in eigen oogen zedelijk zoo groot dat zij over van Swieten den staf durven breken; daar wagen wij ons niet dadelijk aan de analyse van zulk een raadsel.

Maar de Redactie durft bij al wat rein is en trouw verklaren dat door bijna allen, officieren en manschappen, een pijnlijke schok gevoeld is, toen bekend werd waartoe de wanhoop van Swieten had gebracht.

Wie edel op Padang denkt, zij daarvan haar getuige.

Aangenaam is het ons te kunnen berichten, dat gisteren de Sunda met volle lading uit de Noord arriverende binnen den kalis is gestoomd. Het schijnt dus eindelijk gelukt te zijn de Padang-rivier eenigzins uit te diepen.

Moge men met kracht op den ingeslagen weg voortgaan tot voordeel van Padang's handel en scheepvaart. Zoolang Padang geen beteren haven bezit, is het plicht voor een zoo goed mogelijke gemeenschap met de reede te zorgen, en zonder bevaarbare rivier is die gemeenschap onmogelijk.

(*Pad. Hbt.*)

Voor de tweede in dit jaar te houden Gouvernements-Koffie-veiling waren op heden in 's lands pakhuizen te Padang ontvangen:

	Picols.	Katties
Bovenlandsche koffie	8803	99.
Aijer-Bangies "	418	09.
Painan "	1349	34.
Ankola "	1588	98.
Mandheling "	2697	56.
	14857	80.
2e Soort	1177	06.
(<i>Pad. Hbt.</i>)	16034	92.

GOVERNEMENTS-BESLUITEN, BENOEMINGEN, ENZ.

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!

doet te weten:

Dat Hij, den tijd gekomen achtende, om over te gaan tot een toepassing van het bij artikel 118 van het reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië* voor Java en Madura bestendig verbod tot het nemen van pandelingen tot zekerheid van schuld op die gewesten van *Nederlandsch-Indië*, waar de mastchappelijke toestand die toepassing vroeger nog niet deedge:

Lettende op de artikelen 20, 29, 31, 33 en 118 van het reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Onder nadere goedkeuring des Konings, met uitbreiding van artikel I der ordonnancie van 7 Julij 1859 (Staatsblad no. 43), te bepalen:

Het nemen van pandelingen tot zekerheid van schuld is op straffe van een boete van / 500 [vijf honderd gulden] tot / 1000 [een duizend gulden] voor ieder vergrjip verboden in geheel *Nederlandsch-Indië*.

Met opzigt tot de reeds wettig ingeschreven pandelingen blijven de thans bestaande bepalingen van kracht.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van *Nederlandsch-Indië* geplaatst en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts dat alle hooge en lage kollegiën en ambtenaren, officieren en justiciëren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de strikte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 23sten Junij 1872.

LOUDON.

De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENCAARPEL.

(Staatsblad no. 114.)

IN NAAM DES KONINGS!

DE GOUVERNEUR-GENERAAL VAN NEDERLANDSCH-INDIË,

Den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord:

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut!

doet te weten:

Dat Hij, wenschende verdere uitvoering te geven aan het bepaalde bij art. 2 van het Koninklijk besluit van 5 Maart 1869, no. 3 (Indisch staatsblad no. 47).

Lettende op de artikelen 20, 29, 31 en 33 van het reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*;

Heeft goedgevonden en verstaan:

Met aanvulling van artikel 1 der ordonnancie van 23 September 1871 (Staatsblad no. 129) te bepalen:

De landraden te Demak, Kraksoen, Pasoeroean en Malang, en Probolinggo en Loemadjang worden voorgewezen door afzonderlijk daartoe te benoemen ragskundigen, met dien verstande, dat voor de landraden te Pasoeroean en Malang één voorzitter, gevestigd ter hoofdplaats Pasoeroean, en voor de landraden te Probolinggo en Loemadjang één voorzitter, gevestigd ter hoofdplaats Probolinggo zullen benoemd worden.

En opdat niemand hiervan onwetendheid voorwende, zal deze in het staatsblad van *Nederlandsch-Indië* geplaatst en, voor zooveel noodig, in de Inlandsche en Chinesche talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage kollegiën en ambtenaren, officieren en justiciëren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de strikte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluking of aanzien des persoons.

Gedaan te Buitenzorg, den 24sten Junij 1872.

LOUDON.

De Algemeene Sekretaris,
VAN HARENCAARPEL.

(Staatsblad no. 115.)

Civil Departement.

Ontslagen:

Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de klerk op het assistent-residentiekantoor te Koenings (Cheribon) Ch. Ruzette.

Benoemd:

Tot opzigt der tweede klasse bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken, de opzigt der derde klasse J. Haccou.

Tot opziener der eerste klasse bij het boschwezen op Java en Madura, de opziener der tweede klasse bij dien tak van dienst J. T. W. van der Heide.

Door den Resident der Preanger-Regentschappen

Zijn benoemd:

Tot eerste klerken, respectievelijk op het assistent-residentie kantoor te Tjandjoer en op dat van den assistent-resident van

Soekapoers, tevens griffiers bij de landrden aldaar, C. J. Lessig, klerk bij het departement van binnenlandsch bestuur, en C. A. W. Franzen, klerk op het assistent-residentie kantoor te Manondjaja.

Door den Resident van Madjoen

Is ontlagen:

Eervol, wegens intrekking zijner betrekking, de eerste klerk op het assistent-residentie kantoor te Ngawi, tevens belast met het konstatieren der suiker aldaar A. J. Meeuwen.

Departement van Oorlog.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandsch-Indie zijn:

Geplaatst:

Infanterie.

Bij het 7de bataillon, de eerste luitenant J. C. Bicker, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Overgeplaatst:

Als instrukteur bij de militaire school te Meester-Cornelia, de eerste luitenant J. H. Kievits, van het 17de bataillon infanterie, zullende hij als zoodanig bij zijn wapen worden gevoerd «à la suite».

Artillerie.

Bij het materieel, de eerste luitenant P. E. Reese, van het personeel.

Bij het personeel, de eerste luitenant J. Schnaithner, van het materieel.

Departement der Marine.

Benoemd:

Tot licht-opzichter der tweede klasse bij de dienst der kustverlichting in Nederlandsch-Indie, de eerste machinist in het vaste korps machinisten der Koninklijke Nederlandsche marine C. H. Vrees van Nahuja.

(Javasche Courant, 25 Juni 1872).

.Civiel Departement.

Ontlagen:

Op verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de klerk bij het vendu-kantoor te Cheribon J. B. Steevens.

Op verzoek, eervol, als buitengewoon substituut-griffier, buiten beswaar van den laade, bij den landraad te Buitenzorg J. van Hengst.

Benoemd:

Bij de Algemeene Sekretarie.

Tot hoofdkommissie, de eerste kommissie D. H. W. Ravin de Lignij.

Tot onder-chef van de afdeling statistiek, de eerste kommissie M. A. C. Herderschén.

Tot eerste kommissie, de tweede kommissie J. L. Spengler en J. A. van Dorsser.

Tot tweede kommissie, de derde kommissie P. C. Croon en I. J. J. Suellebrand.

Tot derde kommissie, de ambtenaar op non-aktiviteit jhr. W. J. Th. Hora Sicama, vroeger derde kommissie bij de algemeene rekenkamer, en de klerk H. J. W. van Lawick van Patst.

Gesteld:

In kommissie, tot het afnemen van het eind-examen in 1872 van de afdeling hogere burgerschool van het gymnasium Willem III:

als voorszittend lid, H. de Bruijn, oud-direkteur der burgerlijke openbare werken, en

als leden:

Dr. P. A. Bergsma,

G. A. de Lange en

Dr. J. A. C. Oudemans, leden van het kollegie van kuratoren

van het gymnasium Willem III,

Dr. N. J. Hoorweg, direkteur van en

A. N. Clavier,

W. Th. Geselschap,
H. J. Hardeman,
S. E. Harthoorn,
Mr. A. Th. Heyligers,
K. L. van Schoonenburg, leeraren aan het gymnasium Willem III,
C. F. Deeleman, civiel-ingenieur,
J. Kunst, inspekteur van het lager onderwijs voor Europeanen en met dezen gelijk gestelden in de eerste afdeling,
L. M. de Laet de Kaster, inspekteur over de bebakening, de kustverlichting en het loodswesen,
Dr. C. I. Vlaanderen, chef van het scheikundig laboratoriem bij de afdeling mijnwezen.

Ingetrokken:

Op verzoek, de aan den civiel geneesheer F. L. Rohder verleende vergoening tot de uitoefening der genees- en heilkundige praktijk te Soemedang (Preanger-Regentschappen.)

Ontheven:

Op verzoek, eervol, van de waarneming der civiele geneeskundige dienst en het opzicht over de vaccine in de afdeling Soemedang, de civiele geneesheer F. L. Rohder.

Aangetoekend:

dat door den resident van Banka

Is ontheven:

Eervol, wegens vertrek, van de verdere waarneming der funktien van gouvernements landmeter in genoemde residentie en die van roommeester te Muntok, de aspirant-ingenieur bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken J. R. Hagedoorn.

Goedgekeurd:

dat door den resident van Banka

Is belast:

Met de waarneming der funktien van gouvernements landmeter in die residentie en van roommeester te Muntok, de ingenieur der derde klasse bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken C. L. F. Post.

dat door den Landraad te Blitar (Kediri)

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten beswaar van den laade, H. J. van Swieten, kontroleur der eerste klasse bij de landelijke inkomsten en kulturees aldaar.

Door den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid

Is benoemd:

Tot tweeden hulponderwijzer aan de openbare lagere school te Amboina A. C. Kienitz, thans hulponderwijzer aan de burgerschool te Samarang.

Departement van Oorlog.

Bevorderd:

Bij het wapen der Infanterie.

Tot kapiteins, de eerste luitenant J. H. A. Dassel de Schepper en A. H. Selleger.

Tot eerste luitenant, de tweede luitenant A. Voorstuijs van Elk, O. H. L. Nieuwehuizen en W. Comfurius.

By het wapen der Kavallerie.

Tot ridmeester, de eerste luitenant P. F. B. J. van Nouhuys.

Tot eerste luitenant, de tweede luitenant W. C. Tjil.

Bij de Militaire Geneeskundige Dienst.

Tot officieren van gezondheid der eerste klasse, de officieren van gezondheid der tweede klasse T. H. Esinger en A. J. R. Natan.

Tot paarden-arts der eerste klasse (kapitein), de paarden-arts der tweede klasse (eerste luitenant) J. G. D. Minlot.

(Javasche Courant 25 Juni 1872.)

Civiel Departement.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Europa, wegens ziekte, aan het lid van den raad van justitie te Soerabaja mr. F. B. van Leeuwen

Ontslagen:

Op verzoek, eervol uit 's lands dienst, met behoud van recht op pensioen, de ambtenaar op non-activiteit J. A. Ujee, laststelijk eerste opziener bij de hoestapelplaats te Boeng [Soerabaja].

Benoemd:

Tot eersten kommissie bij het departement van binnenlandsch bestuur, de tweede kommissie F. C. Holle;

Tot hoofdonderwijzer aan de openbare tweede lagere school te Djokdjokarta J. A. Vermeulen, laststelijk hoofdonderwijzer aan de openbare lagere school te Padang-Pandjang [residentie Padangsche bovenlanden], onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Tot eersten stadsgeneesheer te Samarang, de tweede stadsgeneesheer L. K. Wennekendonk.

Tot tweeden stadsgeneesheer te Samarang, de civiel geneesheer te Tjandjoer [Preanger-Regentschappen] Th. Keijzer.

Goedgekeurd:

dat door den landraad te Batang (Pekalongan)

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, P. van den Weide, ambtenaar ter beschikking bij de landelijke inkomsten en kultures.

dat door den landraad te Poerwokerto (Banjoewas)

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, L. Th. Majer, ambtenaar ter beschikking bij de landelijke inkomsten en kultures.

dat door den landraad te Bezoeke

Is benoemd:

Tot buitengewoon substituut-griffier bij die rechtbank, buiten bezwaar van den lande, P. Zeijdel, ambtenaar ter beschikking bij de landelijke inkomsten en kultures.

Door den Directeur van onderwijs, Eeredienst en Nijverheid

Is ontslagen:

Op verzoek, eervol, uit zijne betrekking, P. C. Mierop, tweede hulponderwijzer aan de openbare 3de lagere school te Samarang.

Is benoemd:

Tot tweeden hulponderwijzer aan de openbare 3de lagere school te Samarang, C. W. Mulder, hulponderwijzer, onlangs uit Nederland aangekomen.

Door den Directeur van Binnenlandsch Bestuur:

Bij het beschouwen op Java en Madura.

Overgeplaatst:

Uit de residentie Samarang naar de residentie Japara, de opziener der eerste klasse A. W. A. Zeijdel.

Uit de residentie Japara naar de residentie Samarang, de opziener der derde klasse W. P. le Conge.

Door den Gouverneur van Celebes en onderhoorigheden

Is ontslagen:

Wegens vertrek, eervol, als lid van de plaatselijke schoolcommissie te Bonthais, M. H. Wilbols Feuges, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

is benoemd:

Tot lid der plaatselijke schoolcommissie te Bonthais, E. A. O. F. W. C. Gwinjet, ambtenaar ter beschikking aldaar.

Door den Resident van Banka:

Bij de plaatselijke schoolcommissie te Muntok.

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, als lid J. R. Hagedoorn, aspirant-ingenieur bij de burgerlijke openbare werken, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid, C. L. F. Post, ingenieur der derde klasse bij de burgerlijke openbare werken, eerst-aanwezend ingenieur te Banka.

Departement van Oorlog.

Verleend:

Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den officier van gezondheid der eerste klasse J. H. van Woerden.

Een tweejarig verlof naar Nederland, aan den tweeden luitenant der infanterie W. Dumortier.

Gesteld:

Op verzoek, op non-activiteit, zonder bezwaar van den lande, voor den tijd van zes maanden, de tweede luitenant der artillerie J. N. Kramer.

Belast:

Met de waarneming der betrekking van opziener over den instrument-makerswinkel en de draaierij bij den artillerie-constructiewinkel te Soerabaja, de onder-opziener over die werkplaats bij genoemd etablissement L. F. Kaulbach, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Door den Kommandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in Nederlandisch-Indië zijn:

Geplaatst:

Geneeskundige Dienst:

Bij het groot militair-hospitaal te Soerabaja, de militaire apotheker der derde klasse T. Risselada, onlangs uit Nederland aangekomen, als bestemd voor de dienst hier te lande.

Infanterie:

Bij het 7de bataillon, als adjudant, de eerste luitenant G. A. Vogel, van het korps.

Bij het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden, de tweede luitenant R. T. Loomerij;

Bij het garnizoens-bataillon van de Moluksche eilanden, de eerste luitenant B. H. N. van Reijne;

beiden onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd.

Overgeplaatst:

Geneeskundige Dienst:

Op het bureau van den chef over de geneeskundige dienst, de sedert tot officier van gezondheid der eerste klasse bevorderde officier van gezondheid der tweede klasse A. J. R. Natan, van het groot militair-hospitaal te Weltevreden.

Bij het groot militair-hospitaal te Weltevreden, de officieren van gezondheid der tweede klasse C. Gutteliang, W. K. F. Hartsteen, C. H. E. Deelken, de militaire apotheker der tweede klasse G. K. Timmer, en die der derde klasse G. C. de Groot en J. G. Millius, de vierde en de laatste van het groot militair-hospitaal te Soerabaja, de overigen respectievelijk van het bureau van den chef over de geneeskundige dienst, de geneeskundige dienst der Westers-afdeeling van Borneo, die van Palembang en Benkoelen en van het groot militair-hospitaal te Samarang.

Bij het groot militair-hospitaal te Soerabaja, de officier van gezondheid der tweede klasse J. S. Cremer, en de militaire apotheker der tweede klasse J. W. Schneider, respectievelijk van de geneeskundige dienst der Westers-afdeeling van Borneo, en het groot militair-hospitaal te Weltevreden.

Bij het garnizoen te Banjoewangi, de officier van gezondheid der tweede klasse D. J. Visscher, van het groot militair-hospitaal te Weltevreden.

Bij de geneeskundige dienst van Palembang en Benkoelen, de officier van gezondheid der 2de klasse A. F. Heijl, van het garnizoen te Banjoewangi.

Bij de geneeskundige dienst der Westar-afdeeling van Borneo, de officier van gezondheid der 2de klasse H. M. Numans, van het groot militair-hospitaal te Soerabaja.

Infanterie:

Bij het garnizens-bataillon der Zaiden- en Ooster-afdeeling van Borneo, de eerste luitenant J. Timmler, van het 13de bataillon.

Bij het subsistenten-kader te Samarang, de tweede luitenant G. H. R. Hsewijn, van het 8ste bataillon.

Bij het subsistenten-kader te Soerabaja, de eerste luitenant A. Velt, van het 6den bataillon.

Gesteld op non-aktiviteit:

De militair-ambtenaar der derde klasse C. F. Hermann, onlangs van verlof uit Nederland teruggekeerd, en zulks te rekenen van af 12 Junij jl.

(*Javasche Courant* 2 Juli 1872.)

ALGEMEEN OVERZICHT.

De overtuiging dat het lot van Indie grootendeels afhangt van hetgeen men goedvindt op het Plein in den Haag over deze gewesten te beslissen, heeft hier zoo diep wortel geschoten, dat elke verwisseling van ministerie de gemoeiden in meerdere of mindere mate gespannen houdt. Na weken lang te vergeefs naar eenig telegrafisch bericht te hebben uitgezien, dat ons de oplossing van de laatste ministeriele crisis kon brengen, kwam eenige dagen geleden alhier per telegraaf de tijding dat de heer de Vries, lid van den Raad van State, met de vorming aan een nieuw kabinet belast is. De opdracht van die belangrijke en zeker niet gemakkelijke taak aan dien bekwaam staatsman, van erkend liberale beginselen, doet ons de hoop voeden dat het einde van de crisis nabij is en het definitief optreden van een krachtig bestuur zich niet lang meer zal laten wachten. Ofschoon de ondervinding ons geleerd heeft onze verwachtingen niet al te hoog te spannen en niettegenstaande wij dikwijls bedrogen te huis zijn gekomen, zelfs als wij meenden milde beginselen in deze gewesten te zullen zien toepassen door ministers van kolonien, die in een liberaal kabinet zitting namen, zoo vleien wij ons nu weder in het vooruitzicht, dat het den heer de Vries moge gelukken zich te ontfangen van mannen, die genoegzame waarborgen geven voor een langdurig bestuur en eene ferme leiding van zaken, die voor het moederland en de kolonien heilzame vruchten voor ontwikkeling en vooruitgang mogen afwerpen.

Onder het belangrijkste nieuws behoort de afkondiging van een Koninklijk besluit tot uitvoering der agrarische wet, wat de uitgifte van woeste gronden in erfpacht betreft, en een ander waarbij de overgang van erfelijk individueel bezit van den grond in eigendom wordt geregeld.

Beide besluiten, die wij ons voorstellen dozer dagen breedvoeriger te bespreken, zijn hier vrij kalm ontvangen. Niemand is onnoozel genoeg om aan te nemen dat zij de vruchten zijn van het denken en werken der kundige mannen, aan wier handen het ontwerpen van verordeningen en voorschriften tot eene onbekrompen uitvoering der agrarische aangelegenheden was toevertrouwd. Of wij die nieuwe mystificatie te danken hebben aan de ondragelijke inmenging van een Raad van Indie, of wij haar toeschrijven moeten aan den moedwil van een minister van kolonien, dat alles is van weinig beteekenis tegenover het feit, dat het erfelijk individueel bezit van den grond voor den inlander, op die wijze te verkrijgen, illusoir is en eene doode letter zal blijven.

De *Javasche Courant* bevatte eene ordonnantie, waarbij wordt vastgesteld een algemeen poliestraf-reglement voor de Europeanen in N. I., bestemd om op 1 Januari 1873 in werking te treden.

Dit reglement is, zoolang daaromtrent niet nader zal zijn voorzien, niet toepasselijk op de Inlandsche christenen.

Op het tijdstip der invoering van dit reglement worden afgeschaft de straffen tegen de daarin omschreven feiten bij andere algemeene verordeningen, reglementen en keuren vastgesteld.

Ten aanzien van alle onderwerpen van poliestrafrecht, welke niet zijn geregeld bij dit reglement, maar bij andere algemeene verordeningen, reglementen en keuren, blijven die bepalingen toepasselijk, zoolang zij niet uitdrukkelijk vervallen zijn verklaard of door andere vervangen.

Eene andere ordonnantie, eveneens voorkomende in de *Jav. Cour.*, stelt vast het algemeen poliestraf-reglement voor de inlanders in N. I., in werking tredende op 1 Jan. 1873.

Dit reglement is, zoolang daaromtrent niet nader zal zijn voorzien, ook toepasselijk op de inlanders christenen.

Eene bijzondere en tevens loffelijke vermelding verdient eene ordonnantie, voorkomende in het officiele blad van den 25sten Juni, waarbij de scheiding van de administratieve en rechterlijke macht op nieuw uitbreiding heeft gekregen en daardoor verdere uitvoering is gegeven aan het koninkl. besluit van 5 Maart 1869.

In bedoelde verordening wordt bepaald dat de landraden te Demak, Kraksaan, Paseroean en Malang, en Probolinggo en Loemadjang worden voorgezeten door afzonderlijk daartoe te benoemen rechtskundigen, met dien verstande, dat voor de landraden te Paseroean en Malang één voorzitter, gevestigd ter hoofdplaats Paseroean, en voor de landraden te Probolinggo en Loemadjang één voorzitter, gevestigd ter hoofdplaats Probolinggo zullen benoemd worden.

Eene andere ordonnantie bepaalt dat het nemen van pandelingen tot zekerheid van schuld of straffe van eene boete van f 500 tot f 1000 voor ieder vergrijp in geheel N. I. verboden is.

Door belanghebbenden is aan Z. Exc. den G. G. het verzoek gericht om de examina A en B, die voor het laatst in 1872 gehouden worden om benoembaarheid tot Indisch ambtenaar te verkrijgen, later te doen plaats hebben om zich een paar maanden langer te kunnen voorbereiden. Aan dien wensch is gehoor gegeven en bepaald dat het examen op 18 November en volgende dagen zal afgenomen worden.

De opbrengst van het vervoer op den spoorweg Batavia—Buitenzorg heeft bedragen over de maand Maart f 2610,51 en over April f 3205,70.

Op de lijn Samarang—Vorstenlanden werd voor het vervoer in April jl. ontvangen f 62,566,72⁵.

Op de den 29sten Juni te Padang gehouden koffie-veiling hebben 16,200 pikols van de 1ste soort gemiddeld f 45,09 en 2000 pikols 2de soort f 32,42 opgebracht. De laatste van Sumatra's Westkust ontvangen berichten maken melding dat de Kloof, die ingestort was en waardoor het vervoer van producten uit de Bovenlanden gestremd was, weder voor de passage opengesteld is. De plaatselijke bladen drukken het leedwesen van Padang's garnizoen uit over het passeeren van den kapitein W. J. G. van Swieten, die aan de beurt lag om tot majoor bevorderd te worden. Zij zoeken te vergeefs naar de redenen, die het legerbestuur bewogen hebben een algemeen geacht en verdienstelijk officier op die wijze te verongelijken, en die ten gevolge van deze onbillijke bejegening het voornemen aan den dag heeft gelegd zijn pensioen te vragen.

Ben groot aantal schepen zijn in de laatste dagen alhier ter reede uit het moederland aangekomen. Daaronder behoort ook de *Robertus Hendriks*, gez. Hageraats, die te St. Georges d'Elmina 80 man Afrikaansche suppletie-troepen heeft afgehaald, bestemd om in de gelederen van het N. I. leger dienst te nemen. Berichten met dien bodem van

de Kust van Guenia aangebracht zeggen dat de overgang aan de Engelschen zonder tegenstand en onder de volmaaktste rust heeft plaats gehad, maar hangen een donker tafereel op van den verwaarloosden toestand, waarin het Ned. gouvernement die bezitting aan het Engelsche bestuur heeft overgelerend.

Dezer dagen was alhier het gerucht verspreid, hetgeen tot heden door geen nadere berichten bevestigd is, dat het stoomschip *Prins van Oranje* op nieuw een of meer schroefbladen had verloren en genoodzaakt was geworden Port Said binnen te loopen.

Volgens een Soerabajaasch blad is aan den luitenant der Chinezen te Soerabaja vergunning verleend tot het oprichten eener vrije suikerfabriek. Dit is het gevolg van het gouvernement-besluit, waarbij is toegestaan dat de inlanders hun gronden mogen verhuuren ook aan niet-inlanders. De aanbieding van gronden is veel grooter dan door bedoelden Chinees kan aangenomen worden. De inlanders schijnen spoedig begrepen te hebben, dat op deze wijze voor hen de meeste winst van hunne velden is te behalen, waarvoor zij een goeden huurprijs maken en waarop zij daarenboven als daglooners werkzaam zijn.

De heer Saijers, te Klatten, heeft eene verbeterde werkwijze tot het fabriceren van indigo uitgevonden. Hij heeft door proeven bewezen door zijn procédé eene betere kwaliteit te leveren en uit een gelijk getal bladeren bovendien 20% tot 50% meer indigo te halen dan tot dusver mogelijk was.

Op het verzoek van de commissie voor den schouwburg om eene loterij te mogen houden met het doel om een Fransch opera-gezelschap te doen overkomen, is door de regering afwijzend beslist.

Te Solo is ongeveer 7000 bijeengebracht voor de noodlijdenden in de omstreken van de Merapi.

Blijkens bericht van den Nederlandschen konsul te Brisbane heeft het parlement van Queensland een subsidie van £ 25000 's jaars toegestaan voor eene postdienst met Europa via Batavia.

Trouw- Geboorte- en Doodberichten.

Gehuwd:

- Mei 24 L. O'Brien met Yong Djim Nio, Poelou Tello.
- Juni 13 G. B. T. Wiggers van Kerchem, wvd. van E. C. S. de Gelder met M. L. v. d. Thoorn, Soerabaja.
- " 17 F. C. A. Heijligers met N. Schuit, Anjer.
- " 20 J. J. M. Elias met M. P. Lautenslager, Soerabaja.
- " 22 L. L. Bedet met A. C. Stoelman, Soerabaja.
- " — G. H. G. J. L. M. Ruempol met M. F. Schouers, Soerakarta.
- " — F. W. P. Clignett met E. D. A. Wijnmalen, Pattie.
- " 26 B. E. Mekern met S. A. Obdam, Pamakassan.
- " 29 W. E. A. de Jong met G. J. van der Lee, Bat.

Bevallen:

- Mei 12 A. M. von Faber, geb. van der Smissen, [Z], Gorontalo.
- " 30 A. C. Kloesman, geb. Kerkhoff, [D], Tanah-Batoe.
- Juni 6 A. Kraijtsboom, geb. Rappa, [D], Riouw.
- " 9 M. C. van Leersum, geb. Koch, [Z], Banjermasin.
- " 10 A. C. L. Witterland, geb. Joseph, [Z], Blitar.
- " 11 S. C. M. Hoos, geb. Pattijn, [D], Palembang.
- " 12 M. P. de Koning, geb. Willekens, [Z], Bondowosso.
- " 13 L. Steinmetz, geb. Lelijfeldt, [D], Sumanap.
- " 14 De echtg. van H. Bokhorst, [Z], Plantoengan.
- " — C. C. Tjebbes, geb. Wouters, [D], Pamakassan.
- " 15 F. Benjamins, geb. Sorg, [D], Samarang.
- " 16 L. F. van Milt, geb. Sebo, [Z], Probolinga.
- " 17 S. P. Duvergé, geb. Bakker, (Dood kind), Sam.

- " 18 M. P. Reuvekamp Gille, geb. de Jong, [D], Bandjardawa.
- " — M. C. J. Sebo, geb. Robijn, [Z], Pasoeroean.
- " — C. P. Gersen, [Z], Maros.
- " — L. Knottnerus, geb. Hoogwinkel, [D], Solo.
- " 19 A. M. Koolman, geb. Vermaut van Ommeren, [Z], Soerabaja.
- " 21 H. J. A. Maccoll, geb. Keuchenius, [D], Soerabaja.
- " — C. Rhemrev, geb. Muckeler, [Z], Ambarawa.
- " — L. A. Netalbeek, geb. Brugge, [Z], Batavia.
- " 22 C. Granpré Molière, geb. van Daalen, Samarang.
- " — De echtg. van B. van der Horst, [Z], Batavia.
- " — S. Belle, geb. Wienthal, [Z], Batavia.
- " — J. H. Dijkstra, geb. Paussen, [D], Churibon.
- " 23 F. L. W. Raedt van Oudenbarneveldt, geb. Borgen, [D], Batavia.
- " — C. E. Backer, geb. Grijn, [Z], Madioen.
- " 24 A. W. de Rijk, geb. v. d. Dungen, [D], Soerab.
- " — E. van Baerle, geb. Koot, [D], Poerworedjo.
- " — De echtg. van G. Sulkarbaik, [Z], Batavia.
- " 25 H. E. Bekker, geb. Bakhoven, [Z], Batavia.
- " 26 J. R. van der Sluijs Veer, geb. Stecher, [Z], Soerabaja.
- " 27 Kunze, geb. Kupfer, [Z], Batavia.
- " 28 J. G. L. Broungéest, geb. Bergemeestre, [Z], Bat.
- " 30 De echtg. van H. Voermans, [Z], Batavia.

Overleden:

- Juni 2 B. Ballard, Kokos-eilanden.
- " 9 A. P. Zelders, [52 j.], Makassar.
- " 11 H. C. Nelis, geb. Thierbach, [68 j.], Batavia.
- " 12 A. N. C. van der Sloot, Tjickarang.
- " — De echtg. van Sçman, [21 j.], Samarang.
- " 16 F. van Mol, [72 j.], Samarang.
- " 17 J. M. Muller, [64 j.], Koedoes.
- " 18 M. Wener, geb. Doppert, Bojolelie.
- " — Kind van D. A. de Hoog, Batavia.
- " — Kindje van Th. F. Boerlage, [4 j.], Samarang.
- " — Zoontje van C. Jacobs, Batavia.
- " 28 P. Th. Couperus, Buitenzorg.

Aangekomen en Vertrokken Personen.

Van Nederland, met het Ned. schip *Noach II*, gez. Looijen, de heeren Willink, echtg. en 5 kinderen, van Dinter, echtg. en 3 kinderen en baboe, Vremdenberg en echtg., Pachter, Lacouture, Oostergetel, Wegenaar en echtg., Mulder, Dingerink, Vrijlink, Tuyl Schuitemaker, Michielens, Boeh en echtg., Kempen en echtg., Belle, echtg. en 3 kinderen, Jufvrouwen Tam en Vleeschaken.

Van Nederland, met het Ned. schip *Anna Elisabeth*, gez. Klasen, de heeren Horn en echtg. en Tevrot.

Van Nederland via St. George Elmina, met het Ned. schip *Robertus Hendrikus*, gez. Hageraats, Lts. Teisser, de Grijs, Ouwers, Wijt, Bakhuis, Afrikaansche en Europ. Militairen.

Van Nederland, met het Ned. schip *Kandangkauer*, gez. Zeelt, 1e Lt. Inf. van Rijn en fam., 2e Lt. Lohmeijer, de heeren Vermeulen en fam., Willer, Loosbroek, Merr. van Hoek, Meijufv. Reavekamp Gille.

Van Singapore, met het stooms. *Nova*, de heeren Jellinghaus, echtg., 1 kind en bediende, Karadsec, Lamarche, Willet, Cermuschi en bediende, Duret, Bianconi, Graaf d'Illiers en bediende, Vallentina Vinjex, kaptn. Langois, 1 bediende v/den heer Rijk.

Van Singapore, met de Eng. schoener *Bulgaree*, gez. Nash, de heer W. Oliver.

Van Singapore, Riouw en Muntok, met het stooms. *Awing Willem III*, de heeren Bernard, Downie en Tentee.
 Van Glasgow, met het Eng. schip *County of Berwick*, gez. Mc. Luan, de heer Forbes.
 Naar Australië, met het Eng. schip *Bengal*, gez. Hummel, de heer Campbell en 2 kinderen v. d. heer Cox.
 Naar Muntok, Riouw en Singapore, met het stooms. *W. Mackinnon*, de heeren Kerkhoven en 2 kind., Niederer, Bigg, Mevr. Plagge en 3 kind. en Z. M. troepen.

Naar Nederland, met het Ned. schip *Stiedrecht*, gez. Willems, de gepens. majoor Schepens en fam. en de heer Friederich.
 Naar Nederland, met het Ned. schip *Anna Johanna*, gez. Hofstee, de luit. der inf. Beckhuys.
 Naar Singapore, met het stooms. *Neus*, Overste Enslie, Lt. t/see de Kanter, Kapt. Inf. Heck, echtg. en 2 kinderen, de heeren Schlegel en Siexma, 1 kind van den heer Duret.

SOEMBAWA-BERICHTEN.

Straat Sunda doorgeseild.

datum	vlag	namen der schepen	geragvoerder	van	datum	naar
Jan 15	Engelsch	Araby Noed.	Potter	Cardif	14 Vaart	Shanghai.
		Dragon	Mc. Clernan	Londen	26 Februari	Hongkong.
15		Laughing Wave	Speer	Batavia	16 Juni	Sava River.
	Ross	Receptor	Hoskint	Sunderland	17 Januari	Batavia.
		Aberie	Dalziel	Londen	25 Februari	
	Noord Duitsch	Wilhelm	Jehmann	Gronswak		Amoy River.
	Engelsch	Thy Tai	Bughorn	Londen	16 Februari	Falouak.
		Westerbow	Jelinton	Sunderland	19	Hongkong.
		Langstone	Tarwell	Londen	29	Shanghai.
		Argonaut	Coor	Sunderland	21	
19	Engelsch	Winnle	Atkinson	Londen	19 Februari	Falouak.
	Amerikaansch	Smithsloe	Weller	Singapore	23 Mei	Boston.
	Engelsch	Weston	Butler	Shields	17 Februari	Jokohama.
		Bernard	Duffie	Liverpool	14	Hongkong.
		Cybellus	Mc. Tye	Cardif	5 Vaart	
		Adrian	Tissot	Liverpool	22 Februari	Singapore.
		Orvina	Plangton	Hongkong	19 Mei	Malacca.
20		Black Wall	Cole	Cardif	27 Januari	Hongkong.
		Sydale	Steel		1 Maart	
		John George	Barron	Sunderland	20 Februari	Singapore.
		Jack Spurl	O'Brien	Cardif	20	Hongkong.
	Noord Duitsch	Overland	Boothman		20	
	Nederlandsch	Kendraghter	Zuh	Amsterdam		Batavia.
21	Indisch	Feitor	Margaria	Cassidy	2 Februari	Madras.
		Stavers	Robinson	Norfolde	12 Januari	St. Paul ng.
		Carlton	Ward	Cardif	12 Februari	Cherbon.
	Engelsch	Arvedra	Van Heeren	Shanghai	27	Singapore.
	Amerikaansch	Peris	Boothman	China	27	
		Orvil Adams	Udell	Hé Gu	21 Mei	Falouak.
25	Engelsch	Athanas	Seaton	Cardif	27 Februari	Hongkong.
	Amerikaansch	Wolton	Zachar	Amsterdam		China.
	Nederlandsch	Bosma	Waring	Amsterdam	27 Februari	Samarang.
		Sebastian	Geel		27	
25	Engelsch	John Isdall	Orson	Manilla	20 Mei	New-York.
	Italien	PAlano	Cassanin	Batavia		Prak.
	Spanisch	Victoria	de Ballana	Liverpool	17 Februari	Manila.
	Noord Duitsch	Harre	Meyer	Batavia	22	Amoy River.
26	Engelsch	County of Essex	Mc. Sartin	Glasgow	7 Maart	Batavia.
		John & Worcester	Croce	Londen	3 A. M.	Shanghai.
27	Amerikaansch	Hosea Rich	Paron	Batavia	16 Juni	New-York.
	Nederlandsch	Septen Koning der Niderbruges	Kl. n.	Hackin River	13 April	Londen.
	Amerikaansch	Gorelle	Gunn	Walvisch vangt.		
	Nederlandsch	Konink H.	Loonen	Amsterdam		Batavia.
	Engelsch	Idelheit	Potson	Manilla	27 Mei	New-York.
	Noord Duitsch	Satorosa	Kö Wulf	Hamburg	24 Maart	Hongkong.
	Engelsch	Harris n.	Wai Kay	Londen	24	
28	Nederlandsch	Tegster	Stokhujen	Amsterdam	28	Batavia.
		Anna Elisabeth	Kloer		6 April	
	Zweedsch	Ban	Lind	Hamburg	10 Maart	Amoy River.
	Engelsch	Wind Rover	Bacon	Singapore	20 Juni	Batavia.
		County of Berwick	Mc. Luan	Glasgow	1 April	
	Nederlandsch	Johanna	Vordula	Rotterdam	15 Maart	Shanghai.
		Robertus Hendrika	Hageloots	St. G. d'Elham	21 April	Hongkong.
		Wierloo	Stevant	Amsterdam	10 Maart	Shanghai.
	Engelsch	Marian	Taylor	Montevideo	10 April	Hongkong.
		Derwent	Gads	Londen	7	Batavia.
29		Bernak	Warchou		10	New-York.
		Eustace	Harv	Shields	7 Maart	Jokohama.
		Greenwell	White	Cardif	6	Batavia.
	Nederlandsch	Erasmus	Bulhoff	Londen	6	Liverpool.
		Wilhelmina	Willenbr. &	Manilla	1 Juni	Batavia.
	Engelsch	Wm. Melbush	Thomas	Shields	12 Maart	Hongkong.
		Bathwell Castle	Wait	Liverpool	22	Batavia.
		Evening Star	Boaf	Singapore	8 Juni	New-York.
	Italien	Cassoca	Heineke	Cardif	4 April	Hongkong.
30	Nederlandsch	Stad Legden	Hiseuk	Amsterdam	10 Maart	Batavia.
		Gravelstrasse	Le Corcq	Rotterdam	12	Singapore.
Jul 1		Bebe	Meerhan		5 April	Batavia.
	Engelsch	Flozel	Dave	Liverpool	29 Maart	Order.
		Thrasom	Haj	Londen	28 Februari	Jokohama.
	Noord Duitsch	Carlen	Jedi	Singapore	6 Juni	Falouak.
	Engelsch	Archus	Danzow	Londen	17 Maart	Hongkong.
	Nederlandsch	Minister Frosen v.d. Putte	Ozerath	Rotterdam	12	Samarang.

Aangekomen Schepen te Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	VAN	DATUM	AGENTEN
Juni 23	Nederlandsch	schep	Bangaroo	Nash	Singapore	5 Juni	—
„ 24	„	schip	Ellen Lewis	Schleife	„	10 „	—
„ 27	Nederlandsch	„	Johanna Margaretha	Ruhak	„	„	—
„ 28	Fransch	steensb	News	Marmarion	Singapore	21 Juni	W. Suersandt Wm.
„ 30	Nederlandsch	schip	Noach II	Loelja	Soerabaja	1 April	—
„	„	„	Anna Elizabeth	Klaas	Amsterdam	3 „	—
„	„	„	Robertus Hendrikus	Hagenaars	Nederland	23 Januari	—
„	Engelsch	„	County of Lanark	Mc. Farlane	Glasgow	6 Maart	—
Juli 1	„	„	County of Berwick	Mc. Lean	„	„	—

Vertrokken Schepen van Batavia.

DATUM	VLAG	BENAM	NAMEN DER SCHEPEN	GEZAGVOERDER	NAAR
Juni 24	Nederlandsch	schip	Siedrecht	Willense	Nederland . . . . .
„	„	„	Anna en Johanna	Hofier	„ . . . . .
„	Italian	schip	Guiseppe d'Abanda	Cosmaroto	Padang . . . . .
„ 25	Amerikaansch	„	Hansa Bieh	Poree	New-York . . . . .
„ 29	Nederlandsch	„	Coronia Polifida	Goedvolk	Tjilatjap . . . . .
„	Engelsch	„	County of Bato	Groening	Soerabaja . . . . .
„ 30	Amerikaansch	„	Franklin	Deer	„ . . . . .
„	Fransch	„	Deux Freres	Majneur	Singapore . . . . .
„	Engelsch	„	Georg	Hussard	Australie . . . . .
„	Nederlandsch	„	Aarna	Viezer	Soerabaja . . . . .
„	„	„	Qualet	Klopa	„ . . . . .
„	„	„	Hollandia	Nieuwenhage	Cheribon . . . . .
„	Engelsch	„	Hans	Evans	Engelsh Kanaal . . . . .
Juli 2	Noord Duitseh	„	Herschel	Friedrichs	Smarang . . . . .

CARGA-LIJSTEN.

Invoer.

Van Nederland per Ned. schip „Kitty”, gez. Mulder, agt. W. Loonen en co.

24 kn manufacturen, 11 do kramen, 10 do lampen, 200 do vensterglas, 12 do sigaren, 1 kt diersen, 3 kn gebak, 1 kt klokken, 100 kn chocolaad, 2 do hangstoten, 208 va spijkers, W. Loonen en co. 3 kn glaswerk, Jacquitti. 2 kn provisien, Dumster en co. 100 pa leggers, 69 bossen hoepels, 100 va boter, Boting, Schöller en co. 100 pa hammen, 3 kn zeldsch, 60 do manufacturen, Pandel en Stihane. 56 kn champagne, 100 va verf, 1 kt kramen, 25 kold genever, 115 va spijkers, Gumpich en Strauss. 10 kn manufacturen, G. Suermant en co. 150 kn roedgaren, 105 kn manufacturen, N.H.M. 15 kn papier, 23 do manufacturen, 90 do glaswerk, 4 do kramen, 2 do handwerk, 50 do bier, Huis en co. 1 kt gedr. vruchten, le Rux en co. 11 kn kazen, 215 va boter, 3 kn champagne, B. van Leeuwen en co. 12 kn galanterien en modewaren, H. A. Bahhann en co. 13 kn manufacturen, Bart, Myrtle en co. 13 kn lampglazen, 100 do wijn, 41 do manufacturen, 20 va verf, 21 kn kramen, 3 do kastjes, 100 va spijkers, Tiedeman en van Korchem. 50 va boter, 100 kld bier, 66 kn manufacturen, E. Moorman en co. 7 kn provisien, G. Poelman. 1 kt soerde, 1 do sigaren, 60 kn champagne, Cavodino en co. 5 kn meubels, 1 kt manufacturen, 1 do kramen, de Lange en co. 150 ps hammen, 250 va boter, 80 kn kramen, 12 do meel, 26 do provisien, 1 vat wijn, 200 kold bier, 39 coll papier, 10 kn sukt, 1 kt pijpen, 4 kn zrep, Engelhard en co. 10 va hegels, 2 kn ijzerwerk, 13 va palmstec, 100 kn vensterglas, 2 do kramen, 15 do manufacturen, 2 va aardwerk, 212 kn wijn, 1100 ps ijzeren pannen, 40 kn odeurs, 10 do provisien, 29 kn garen, 1 kt hoeken, 1 do messen, 9 kn dranken, E. ten Brinck en co. 1 blik guitar, 9 kn wijn, 3 do diversen, G.G. Batten. 51 kn champagne, van den Abeelen en co. 4 kn was, Agasoor. 35 kn koopwaren, 149 ps hammen, Geo. Wehy en co. 37 kn manufacturen, 50 do provisien, J. F. van Leeuwen en co. 100 kn vermouth, 125 do manufacturen, 150 va spijkers, Maintz en co. 25 oxb. 75 kn en 3 fusten wijn, 1 kt silverwerk John Pryce en co. 17 coll chemicalien, 2 kn spijkers, Brans. 30 kn manufacturen, Mac-laine, Watson en co. 60 kn garen, Niederer en co. 33 kn wijn, 2 do wagen, 30 va boter, 3 kn kazen, 2 do geslagt, 1 kt likeur, 5 kn olie, 3 do gedr. vruchten, 1 kt dessertwerken, 4 kn kaarsen, 11 do provisien, 1 vat en 1 kt bier, 1 do

likearen, Reynat en Vuju. 13 kn spiegels, 1 kt manufacturen, C. Bahre en G. Klader. 1 kt silverwerken, 1 do glasen kasten, Olislaeger en co. 55 coll manufacturen, Martin, Dyce en co. 37 kn idem, Pitsairn, Syme en co. 6 kn kramen, 15 do wijn, 105 coll manufacturen, Houghton en co. 400 va boter, 380 kn dranken, 164 do kramen, 5 do diversen, 24 do parfumerien, 150 do kazen, 1 kt papier, 48 kn provisien, 51 do glaswerk, 41 do manufacturen, 100 va verf, 18 coll aardwerk, 500 va krijt, 3 kn borstels, 154 va spijkers, 241 do teer, 50 do harpis, 1 kt en 1 pak modewaren, 2 kn gereedschappen, 11 do ijzerwerk, 150 schoppen, 10 va hegels 26 coll ijzerdraad, 3 kn ijzerwerk, 7 coll monstern, 6 va zink, 25 kn en 50 va staal, 2 kn lampen, 5 kn draad, geb. Saloria, Veder en co. 1 kt goudgeld, Java Bank. 9 kn wijn, 2 coll bier, 1 kt likeur, A. G. Vordeman 24 ijzeren sassen, 1 ijsmachine, 1 kt zweepen, 1 do kramen, geb. Reerink. 1 vat spijkers, 1 kt schroeven, Spoorweg Maatschappij. 1 kt manufacturen, H. van Riet en co. 3 kn diversen, P. van der Crab. 3 kn koopwaren, van Linnenschmidt L-fleit. 5 kn medicijnen, F. Goring en co. 1 kt glas- en aardwerk, Hahkamp en co. 1 rijtuig, Arntzen. 1 kt provisien, Kuipers. 1 kt boeken, 2 kn koopwaren, van Musschenbroek. 2 kn lessenaar, Weber. 1 kt bier, de Bordes. 6 kn wijn, 2 do gedistilleerd, van der Chijs. 5 va iskt, Ozilvis en co. 8 coll koopwaren, Laging Tobias. 1 kt idem, Jannette Wahlen. 1 kt idem, Schrok. 3 kn provisien, Papelard en Kleijn. 7 kn wijn, 1 kt gedistilleerd, 1 do azijn, van Nieuwenhoven. 2 kn porcelain en linnenged, Simon. 1 kt sigaren, Schouwenburg. 1 pak linnen, Eindhoven. 10 va specie, N.H.M. 100 va azijn, Ned. Ind. Handelshank. 9 kn koopwaren, 300 ps hammen, Agenten. 6 va vleesch, 20 kn wijn, 8 coll zuren, 70 kazen, 45 va boter, Gezagvoerder. 25 kn bier, 1 kt koopwaren, 6 va wijn, Order. eenige gouvernements goederen.

Van Nederland per Ned. schip „Johanna en Margaretha”.

gez. Ruhak, agt. J. F. van Leeuwen en co.

1 vat fittings, 4 coll gazoestellen, 65 bundels gaspijpen, 1 vat koper- en glaswerk, 2 ijzer waterkisten, 1 kt kantoerbehoefden, Ned. Ind. Gasmaatschappij. 23 coll wijn, 9 kn bier, C. Kool. 10 kn koopmanschappen, Praeger. 1 kt kleederen, J. Daendels en co. 1 vt haring, 1 kt medicijnen, 1 do beschuit, 2 do chocolade, 2 kn lampen, 1 kt keukengereedschappen, geb. Reerink. 11 kn garen, 17 coll manufacturen, 1 tabbe kaas, Niederer en co. 5 kn koopwaren, C. Blumer. 5 kn champignons, 10 kn paté, 30 do aardijntjes, 3 do petit pois, 2 do truffels, 5 do capsules, 15 do kramen, 1 kt potlooden, 5 kn manufacturen, 11 do ijzerwerk, 20 do lucifers, 6

do van de cologne, 400 keld lijnolie, C. Bahre en G. Kinder, 43 coll manufacturen, 150 va spijkers, Mainz en co. 20 kn beeshait, Borneo Comp. Limited. 7 kn modewaren, H. A. Bahmann en co. 9 kn kramerijen, 1 kt meubels, 12 kn suikerwerk, 3 do koek, 105 do bier, 100 do kaas, van Vliete en Cox. 1 kt kramerijen, 4 kn koralen, 2 do glaswerk, 30 va spek, 4 kn schilderijen, 10 do provisien, 10 va spijkers, E. ten Brinck en co. 37 kn provisien, 6 do melk, Janssen en van Wijk. 3 kn scheerdoek, 35 mattea touw, 49 kn wijn, 4 do liker, 1 kt koopwaren, P. Landberg en Zoon. 4 kn diverse, 9 do wijn, 1 kt zaden, 1 ton baring, 1 kt modewaren, G. G. Batten. 2 kn worsten, 1 kt hammen, 200 kn koopwaren, Geo. Wehry en co. 100 va boter, 100 kn koopwaren, 46 pakken touw, G. Suermoudt en co. 4 kn leder, 50 do champagne, 24 goldkisten, 2 kn modewaren, 33 do kramerijen, Pandel en Stiehaus. 50 kn bitter E. Moormann en co. 35 kn papier, 76 do kramerijen, 1 kt laden, 7 kn potlooden, 10 va en 60 kn wijn, 131 do eetwaren, 10 do koperdraad, 5 do naalden, 2 do messen, 2 do speelgoed, 17 do parfumerien, 50 va teer, 150 do boter, 50 kn kazen, 60 va spek, 6 coll verwaren, 1 kt manufacturen, 50 va zavel, Reiss en co. 12 kn manufacturen, 10 va bloem, 150 kn vensterglas, B. van Leeuwen en co. 1 kt hilsid, 2 kn pandules, V. Olsinger en co. 2 kn medicijnen en spotbekers-benoedigheden, Rothknap en co. 30 kn portwijn, 100 do petroleum, 50 va spijkers, John Pryce en co. 20 kn lucifers, 150 va spijkers, Houghton en co. 20 kn lucifers, van den Abeelen en co. 9 pakken pakpapier, 4 kn leijen, 5 do schrijfbloekjes en papier, 2 do borspapier, G. Kullf en co. 3 kn wijn, 1 kt groenten en vruchten, 1 kt klokken, Kessler en co. 12 kn messen, 2 do vischhaken, 1 kt percussien, 2 kn boeken, 22 do en de cologne, 5 do kramerijen, 10 do papier, 2 do touwwerk, 1 kt ijzerwerk, Engelhard en co. 29 coll diverse, 49 kn kramerijen, 2 do aardewerk, 21 do bleederen, 43 do eetwaren, 13 do medicijnen, 2 do was, 2 do lak, 1 kt klokken, 2 kn speelkaarten, 2 do boeken, 1 kt papier, 6 kn leder, 3 do lampen, 2 do parfumerien, 5 do zeep, 1 kt gereedschappen, Gumprecht en Strauss. 150 kn vermouthe, 152 do wijn, 13 do rozijnen en zmandelen, L. Platon en co. 2 kn naaimachine, G. Belle. 100 va spijkers, 12 kn matieren-binden, 5 do heulden, W. Loonen en co. 16 kn kramerijen, J. Peet en co. 1 kt kramerijen, 2 coll kurken en capsules, 22 kn dranken, 10 va wijn, 1 kt glaswerk, 150 keld geuever, Oavdino en co. 50 kn titter, 1 kt gordijnen, 1 do schenken, Royast en Vijn. 1 kt leesboeken, 4 kn billard, de Lange en co. 600 va boter, 1 kt tafelkleedren, 1 do schoenen, 36 kn kramerijen, 20 do glaswerk, 5 va penselen, 696 pakken ijzeren kwalica, 2 kn koopwaren, geb. Satorius, Veder en co. 4 kn zagen, 50 ps kazen, 5 kn provisien, 2 do diverse, 1 kt koopwaren, 1 tas jupon, J. F. van Leeuwen en co. 5 kn porcelain, O. W. Swaving. 2 kn papier, H. M. van Dorp en co. 50 kn wijn, 24 do manufacturen, 208 do koopwaren, 6 do ponon spiritus, Int. Cred. en H. V. Rotterdam. 1 vat vijlen, 10 bundels staal, 1 slaaf do., 6 alijsteeenen, 4 pakken beentop, 1 psk touw, 2 kn dekens, 1 rei leder, Ned. Ind. Spoorweg Maatschappij. 2 kn koopwaren, Bakker Overbeek. 1 kt wijn, Hippé. 2 kn diverse, Motke. 1 kt idem, Jacometti. 1 kt idem, van Son. 1 kt meubels en boeken, Reijntjens. 1 kt diverse, Olofskj. 1 kt boeken, Agnaten. 100 kn koopwaren, Martin, Dyce en co. 1 kt zadeln, 1 do teekenbeel., 1 do schoenen, 1 do koopwaren, 1 vt zeep, 1 psk teekeningen, Ouder. eenige gouvernements goederen.

Van Nederland per Ned. schip "Aurora", gez. Visser, agt. G. Suermoudt en co.

30 va bier, van Beek, Reineke en co. 50 kn wijn, 20/2 leggers, 5 kn manufacturen, E. Moormann en co. 125 leggers, 19 kn manufacturen, N.H.M. 5 kn kramerijen, 100 va boter, Reiss en co. 200 kn kaarsen, 6 do papier, 1 kt geweren, 5 kn kramerijen, 200 keld lijnolie, 2 kn klokken, 100 va bier, Engelhard en co. 2 kn papier, Pandel en Stiehaus. 160 kn bier, 11 do manufacturen, 100 va boter, 100 ps hammen, 6 kn geslagt J. F. van Leeuwen en co. 10 kn speelkaarten, 1 kt modewaren, 2 kn borsfels, 5 do odenars, 5 do stalen penzen, W. Loonen en co. 3 kn tabak, 4 do glaswerk, 100 va boter, 5 kn hammen, 6 do provisien, 1 kt koopwaren, de Lange en co. 150 kn gareen, 31 kn manufacturen, Mainz en co. 250 kn zeep, 25 kn gareen, 6 oeh. wijn, 33 kn cham-

pagne, E. ten Brinck en co. 3 kn was, Agsnoor. 20 kn manufacturen, 100 va boter, Int. Cred. en H. V. Rotterdam. 96 coll manufacturen, 50 kn koopwaren, Geo. Wehry en co. 51 kn champagne, Gumprecht en Strauss. 3 kn kramerijen, 2 do gereedschappen, 2 do ijzerwerk, 1 kt horstelwerk, 15 kn lampen, 4 va gereedschappen, 10 do draad, geb. Satorius, Veder en co. 15 coll medicijnen, F. Goring en co. 3 kn papier, G. Suermoudt en co. 3 va aardewerk, 1 kt gareen en band, 1 do ijzerwerk, 1 do papier, geb. Reerink. 2 kn was, J. Sarkies. 100 kn bier, John Pryce en co. 1 kt koopwaren, Arnold. 1 kt scheerdoek, P. Landberg en Zoon. 50 va bier, Joackim en co. 2 kn was, Gispert en co. 10 kn modewaren, H. A. Bahmann en co. 30 kn provisien, Gilbert. 30 va boter, Ernst. 100 va boter, 17 kn manufacturen, 10 do meel, 100 do wijn, B. van Leeuwen en co. 60 pakken gareen, 125 va boter, 15 kn kazen, Busing, Schröder en co. 10 kn kramerijen, C. Bahre en G. Kinder. 3 kn koopwaren, Bourcias. 1 kt koopwaren, H. M. van Dorp en co. 1 kt huiden, N. Pascal. 1 kt koopwaren, G. Versteeg. 19 coll koopwaren, Ned. Ind. Spoorweg Maatschappij. 6 va boter, H. Helder. 6 va boter, Schneither. 12 kn koopwaren, Ouder. eenige gouvernements goederen.

Van Nederland per Ned. schip "Nicolette", gez. Bouten, agt. J. Daendels en co.

20 va specie, Gouvernement. 10 kn wijn, van Aardeene. 100 ps hammen, Gasgvoerder.

Van Bordeaux per Fransch schip "Deux Frères", gez. Magneur, agt. L. Platon.

6 oeh. wijn, 50 kn vruchten, van Beek, Reineke en co. 6 kn en 5 va wijn, 70 kn cognac, Neuhorg gg. 200 kn cognac, E. Moormann en co. 50 kn vruchten, 112 do wijn, Engelhard en co. 250 kn wijn, 50 do cognac, 1 kt slaghoedjes, 1 do speelgoed, 1 do kramerijen, 1 do leder, 6 kn modewaren, Reiss en co. 66 kn eetwaren, 15 do brandewijn, Gumprecht en Strauss. 200 kn cognac, 20 do wijn, 200 do slaolie, W. Loonen en co. 13 va wijn, 25 kn cognac, 3 do provisien, Cavadino en co. 122 kn vruchten, 25 va wijn, Mainz en co. 100 kn cognac, 400 do wijn, Busing, Schröder en co. 50 kn wijn, P. Landberg en Zoon. 200 kn wijn, Geo. Wehry en co. 150 kn en 50 va wijn, G. Suermoudt en co. 40 kn provisien, E. Grasshoff. 40 va wijn, 24 kn cognac, van Vliete en Cox. 1 kt truffels, 4 kn rozijnen, 1 kt honden, de Roux en co. 20 oeh. wijn, 100 kn dranken, geb. Satorius, Veder en co. 1 kt vruchten, 40 kn wijn, 40 do vermouthe, geb. Reerink. 1300 kn cognac, 25 do wijn, 100 do azijn, 20 do groenten, 1 kt mossiers, C. Bahre en G. Kinder. 1030 kn wijn, 50 do olieven, 25 do vruchten, 3 do paté, 4 do champignons, 1 kt truffels, 500 kn cognac, 30 do sardijntjes, L. Platon. 11 kn provisien, 30 do wijn, 30 do vermouthe, 1 kt pruimen, G. G. Batten.

Van Engeland per Eng. schip "County of Butc", gez. Camming, agt. Maclaine, Watson en co.

44 kn manufacturen, Borneo Comp. Limited. 30 rollen gegale ijzer, 4 kn koopwaren, W. H. Hall en co. 15 coll manufacturen, Mainz en co. 417 coll manufacturen, 476 krd aardewerk, 7 coll machinerien, 303 va bier, 10 kn geel metaal, 45 coll gegale ijzer, 250 ton steenkolen, Maclaine, Watson en co. 12 kn manufacturen, Int. Cred. en H. V. Rotterdam. 37 kn manufacturen, 366 va bier, 8 krd aardewerk, 100 kn brandy, 200 va verf, 20 kn gegale ijzer, Houghton en co. 26 kn zeep, 18 va most, 8 do bier, 1 zak kurken, 10 va sodawater, 13 do klei, 5/m sleeten, van Slooten, Morgan en co. 83 coll koopwaren, 47 do manufacturen, 60 va meestof, Lorrain en co. 1 kt manufacturen, Gumprecht en Strauss. 11 coll idem, Bart, Myrtle en co. 246 coll idem, Pitclairn, Syme en co. 10 kn idem, E. Moormann en co. 179 coll idem, 24 do ijzerwerk, 174 krd aardewerk, Martin, Dyce en co.

Van Nederland per Ned. schip "Johanna", gez. Rosingh, agt. J. Daendels en.

1287 ton steenkolen, Ouder.

Van Australie per Eng. schip "Laughing Wave", gez. Shaw, agt. Houghton en co.

20 ton sandelhout, 34 ps paarden, 2 do konijnen, Agenten.

Uitvoer.

Naar Nederland via Soerabaja per Bog. „Thomas Bythe”,
gez. Irony, agt. Houghton en co.

170 eed koopwaren, 26 kn soep, 36 st lood, 237 knd sardewerk, 100 va verfwaren, 54 eed jacwerk, 23 va houten, 4 ps machinesen, 60 kn provisien, 995 platen ijzer, Ass boord gebloeve lading van Engeland.

Voor Nederland.

200 pik ruttig. Busing, Schröder en co.

Naar Nederland via Soerabaja per Ned. schip „Nicolette”,
gez. Bontén, agt. J. Daendels en co.

3 ke wijn, 100 ps hamoren, Ass boord gebloeve lading.
lading voor Soerabaja.

2500 A. pd. suiker, Lat. Ceed. en H. V. Rotterdam.
lading voor Nederland.

408,10 pik ruttig, B. van Leeuwen en co. 270 pik ruttig.
Lant. J. Post en co. 600 pik tin, N.H.M. 122 pik koffie,
Paris en co.

Batavia.

8 Juli 1872.

Heden had alhier een inschrijving plaats voor gouvernements-wissels.

De uitslag was dat ingeschreven werd

voor 100 pet.	f	1,000
„ 101 „	„	2,000
„ 101 1/4 „	„	27,436
„ 103 1/2 „	„	250,000

Totaal . . . . . f 250,436.

Gegund zijn de drie eerste inschrijvingen, tot een bedrag van f 30,436, terwijl een miljoen gulden was aangeboden.

Kan dit vermoeding hebben nu de itgang van de limite op 101 1/2 pet. stels, terwijl bij de huaktusschillingen wissels ad 103 1/2 pet. en de partikulieren ad 104 1/2 - 104 1/2 pet. verkrijgbaar zijn, al loopt het gouvernementspapier 3 en ander papier 6 maanden?

Gedurende de maand April jl. werd op de bekistingen buiten Java en Madura ontvangen:

aan invoerrecht	f	25,502.81
„ uitvoerrecht	„	3,841.24
„ pakhuishuur	„	1,896.12
„ konsaantierecht op tabak	„	2,856.49

te zamen . . . . . f 34,096.66

Hiervan is terugbetaald:

aan uitvoerrecht	„	71,62
----------------------------	---	-------

zoodat de werkelijke ontvangst heeft bedragen . . . . . f 34,025.04
hetgeen met de ontvangst over de drie vorige maanden groot . . . . . „ 144,786.59

te zamen uitmaakt . . . . . f 178,811.63

Dit totaal bedraagt:

f 96,042,77 minder dan over hetzelfde tijdvak van 1870 en „ 121,129,83 „ „ „ „ „ „ 1871.

(Jav. Cour.)

Uit de Minahassa (Part. Cour.) 17 Mei. De gezondheidstoestand in de Minahassa laat te wenschen over. Sedert September 1871 heerschen hier de mazelen. Zij zijn

over 't algemeen van een zachten aard; trekken op een zeer zonderlinge manier de Minahassa door, gaan nu eens plaats voorbij, die ze later bezoeken, verlaten nu eens een plaats en keeren daarna op haar schreden terug, zoodat er van het jongere geslacht weinig ontkomen.

In de laatste maanden voeren ze ook bloedloop in haar gevolg, zoodat, zonder nu van overgrootte sterfte te spreken, vele ouders het verlies hunner dierbare panden betreuen.

De geneeskundige hulp is nog altijd gebrekkig. Ook heerscht op de hoofdplaats de kinkhoest. De nieuwe Resident schijnt in activiteit gunstig bij zijn voorganger afgeteken. De wegen zijn al veel verbeterd en ook van de scholen wordt veel meer werk gemaakt.

(Loc.)

Samarang, 28 Juni. Havenwerken. Door de Handelsvereniging alhier is een request in rondlezing gezonden om den Gouverneur-Generaal te verzoeken de havenhoofden van het Nieuwe Havenkanaal ongeveer drie honderd Nederl. ellen verder in zee uittebouwen.

(Loc.)

Samarang, 29 Juni. Stadsgeneesheeren. Nog altijd blijft de betrekking van eersten stadsgeneesheer onvervuld. Wel heeft men een officier van gezondheid aan de onigen stadsgeneesheer toegevoegd, doch moeten de diensten van eerstgenoemde verdeckt worden onder de andere officieren van gezondheid. Voor korten tijd kan dat, maar op den duur is dat minder aangenaam.

(Sav. Cour.)

Soerabaja, 18 Juni. Gister morgen had op de reede alhier een buitengewone vangst plaats. Het Ned. schip Marie-namelijk, gekommandeerd door den kapitein Suringa, was vergeten, ten welken einde het anker werd gelicht en nu kwam nog vóór dit werktuig zich deed zien een complete schroef naar boven, die in een wroeg van den ketting was besloten. Daar het niet bekend is dat andere vaartuigen hier een schroef verloren hebben dan in 1868 het stoomschip Palembang, is het bijna zeker dat het gevonden voorwerp aan de Ned. Ind. stoomvaart-maatschappij behoort.

Een gerucht loopt hier dat de Prins van Oranje te Port Said zou binnengekomen zijn, weder met verloren schroef. Naar de waarheid hiervan is door ons onderzoek gedaan bij de agenten der maatschappij „Nederland,” die ons hebben geantwoord van dat voorval geen bericht te hebben ontvangen.

(Soer. Hbl.)

Aangekomen Personen.

Van Singapore, Riouw en Muntok, met het stooms. W. Macdonow, de heer Brown, Prutje en echtg., Howe, van der Wijk, Boijle, Looman, Braggad, de jongeheer Boijle, Z. M. troepen en bannelingen.

Van Singapore, met de Bag. brik Emily Smith, Mejufvr. Davidson.

Van Nederland, met het Ned. schip Jupiter, de heeren van der Mijl, Dekker en echtg., Doeleman, echtg. en zuster, Baschius en 1 vrouwel. bediende.

Voor elk artikel in dit nummer voorkomende, en niet door andere getekend, stelt zich voor de wet als schrijver bekend

J. C. VAN LIER.